

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

ORUCUN MANASI	3
ORUCUN ÇEŞİTLERİ	4
ORUCUN VACİP OLMA ŞARTLARI	5
ORUCU TUTMANIN MEŞAKKATLİ OLMASI	6
AYIN İLK GÜNÜNÜN İSPATLANMA YOLLARI	7
AYIN GÖRÜLMESİ	8
İKİ ADİL ŞAHSIN AYIN GÖRÜLDÜĞÜNE ŞAHİTLİK ETMESİ	11
AYIN GÖRÜLDÜĞÜNE EMİN OLUNMASI	12
HAKİMİN HÜKMETMESİ	14
ORUCUN NİYETİ	15
ORUCUN NİYETİ	15
ORUÇ NİYETİNİN ZAMANI	16
SÜNNET ORUCA NİYET	17
ORUÇLA İLGİLİ DEĞİŞİK MESELELER	18
ORUÇ NİYETİNDE DEVAMLILIK	20
ORUCU BATIL EDENLER	21
YEMEK VE İÇMEK	22
CİNSEL İLİŞKİ	25
SABAH EZANINA KADAR CENABETLİ KALMAK:	26
CENABET GUSLÜNÜN VACİPLİĞİ VEYA YAPILIŞ ŞEKLİNDE BİLGİSİZ OLMA	29
İSTİMNA (KENDİ KENDİNİ TATMİN ETME)	31
ALLAH, PEYGAMBERLERE VE MASUMLARA (A.S) YALAN İSNAT ETMEK	33
BOĞAZA YOĞUN TOZ KAÇIRMAK	34
BAŞI SUYA DALDIRMA	35
İMALE YAPMAK	37
İSTİFRAĞ ETMEK	38
ORUCU BATIL EDEN BAZI ŞEYLERİN HÜKÜMLERİ	39
ORUCUN TIBBİ HÜKÜMLERİ	40
DOKTORUN MENETMESİ	40
ZARARDAN KORKMA	42
ÖZEL HASTALARIN ORUCU	43
ORUÇLUYKEN İĞNE YAPILMASI	45
DIŞ HEKİMLİĞİYLE İLGİLİ HÜKÜMLER	46
KADINLARLA İLGİLİ HÜKÜMLER	47
KADINLARIN SÜT VERMELERİ VE HAMİLELİKLERİ	47
KADINLARIN AYLIK ADETLERİ	48
FITRA ZEKATI	49
FITRA ZEKATININ VACİP OLMA ŞARTLARI	49
FITRA ZEKATININ MİKTAR VE CİNSİ	51
FITRA ZEKATINI VERMENİN ZAMAN VE MAKANI	52
FITRA ZEKATININ KULLANIMI	54
RAMAZAN BAYRAMI NAMAZI	56
KAZA ORUCU	58
SADECE KAZANIN VACİP OLDUĞU YERLER	58
KAZA ORUCUNUN HÜKÜMLERİ	59

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

HASTANIN ORUÇ KAZASI	62
ANNE VE BABANIN ORUÇLARININ KAZASI	63
ORUÇ KAZALARINI GECİKTİRME VE HAFİFE ALMA	65
KİRALIK ORUÇ	66
ORUÇ KEFFARESİ	68
KEFFARENİN VACİPLİĞİ VE YERLERİ	68
KEFFAREYİ YERİNE GETİRME ŞEKLİ	72
FİDYE VE GECİKME KEFFARESİ	74
KEFFARENİN KULLANIMI	77

ORUCUN MANASI

1. Orucun mukaddes İslam şeriatında manası, insanın gün boyu (fecrin doğuşundan akşama kadar) Allahın emrine itaat etme kastıyla yemekten, içmekten ve ayrıntıları daha sonra söylenecek olan işlerden kaçınmasıdır.

ORUCUN ÇEŞİTLERİ:

2-Bir bakış açısıyla oruç dört çeşittir:

- Vacip oruç. Ramazan ayının orucu gibi.
- Sünnet oruç. Recep ve şaban ayının orucu gibi.
- Mekruh oruç. Aşura gününün orucu gibi.
- Haram oruç. Ramazan (şevval ayının ilk günü) ve kurban bayramı(Zilhicce ayının onuncu günü) günlerinin orucu gibi.

VACİP ORUÇLAR

3- Vacip oruçlar şunlardan ibarettir:

- Mübarek Ramazan ayının orucu.
- Kaza orucu.
- Keffare orucu.
- Baba ve annenin kaza oruçları.
- Adak, ahit ve yemin yoluyla vacip olan sünnet oruçlar.
- İtikafın üçüncü gününün orucu.
- Hactaki kurban yerine tutulan oruç.*

*Eğer hacı, hacta kurban kesmeğe gücü yetmez ve borç alarak kurban kesmeside mümkün olmazsa on gün oruç tutması gerekir. Bu on günün üç gününü hacta ve yedi gününü de kendi memleketinde tutar.

AŞURA GÜNÜNÜN ORUCU

4. Acaba aşura günü oruç tutmak caiz midir?

Cevap: Mekruhtur

SUKUT ORUCU

5. Ben sukut orucunun tutulmasının haram olduğunu duydum. Ama bazıları adak adanırsa bunun helal olduğunu söylüyorlar.Acaba bu söz doğru mudur?

Cevap: Haramdır

KADIN VE ÇOCUĞUN ORUCU

6. Haram oruçları şöyle sayıyorlar: Kadının kocasının hakkına zarar verdiği orucu tutması, çocuğun babasına ve annesine eziyet etmesine neden olan orucu tutması v.b. Sorum şu ki, bu oruçlar sadece sünnet olurlarsa mı böyledir, yoksa vakti geniş olan vacip oruçlar içinde bu durum geçerli midir?

Cevap: Bu durum vacip oruçları kapsamaz.

ORUCUN VACİP OLMA ŞARTLARI

7-Aşağıdaki şartları taşıyan kişilere oruç vaciptir:

- Buluğ
- Akıl
- Kudret
- Şuuru kaybetmemiş olmak
- Yolcu olmamak
- Adet ve nifas halinde olmamak
- Orucun zararlı olmaması
- Orucun ciddi meşakkate yol açmaması

ORUCU TUTMANIN MEŞAKKATLİ OLMASI

BULUĞUN BAŞLANGICINDA ORUCU TUTMA GÜCÜNÜN OLMAMASI

8: Teklif çağına ulaşmış bir kız çocuğu bünyesi zayıf olduğundan Ramazan ayının orucunu tutamıyor. Gelecek Ramazan ayına kadar da orucunun kazasını yerine getiremeyecektir; bu durumda ne yapması gerekir?

Cevap: Sırf zaaf ve güçsüzlükten dolayı oruç ve kazasından aciz olması orucun kazasının ondan kalkmasına sebep olmaz; tutmadığı Ramazan oruçlarının kazasını yerine getirmesi farzdır.

9: Yeni bulûğ çağına erdikleri için oruç tutmaları zor olan kızların hükmü nedir? Acaba kızların bulûğ yaşı, dokuz yaşını doldurmaları mıdır?

Cevap: Kızlar için şer'î erginlik yaşı, meşhur kavle göre kameri yıl hesabıyla dokuz yaşını doldurmalarıdır. Dokuz yaşını doldurduktan sonra onlara oruç farz olur; sırf bazı mazeretlerden dolayı oruç tutmayı terk etmeleri caiz değildir. Fakat; gün esnasında oruç zararlı olursa veya oruç tutmaları ağır bir meşakkat ve güçlüğü sebep olursa, bu durumda oruçlarını yemeleri caiz olur.

10: Bir kız çocuğu dokuz yaşında olduğu için oruç üzerine farzdır. Ancak; oruç tutması çok meşakkatli olduğu için yemiştir. Bu durumda orucun kazası ona farz mıdır?

Cevap: Ramazan ayında yediği orucu kaza etmesi farzdır.

11: Bünyem zayıf olduğundan dolayı bulûğ çağından itibaren on iki yaşına kadar oruç tutmadım; şimdi vazifem nedir?

Cevap: Mükellefiyet çağına ulaştıktan sonra Ramazan ayında tutmadığınız oruçları kaza etmeniz farzdır. Ramazan ayının orucunu kasıtlı olarak ve şer'î bir mazeretiniz olmaksızın yemişseniz, kaza dışında keffaret de farz olur.

12: Bulûğa eriştiği ilk yıllarda, zayıf ve güçsüz oluşundan oruç tutamayan kimse, sadece onların kazasını mı tutmalıdır, yoksa kaza dışında keffaret de mi vermelidir?

Cevap: Oruç tutması zararlı değilmişse ve orucu kasıtlı olarak yemiş ise, kaza dışında keffaret de vermesi farzdır. Ama oruç tuttuğunda hastalanacağından korktuğundan dolayı orucu yemişse sadece bu oruçların kazası onun boynundadır.

GÜN İÇERİSİNDE Kİ MEŞAKKATTEN DOLAYI ORUCU BOZMA

13- Eğer bir şahsın bırakması mümkün olmayan bir işi varsa ve aşırı açlık ve susuzluktan dolayı oruç kendisi için zok zor olursa, aynı şekilde yaşlarının azlığından dolayı oruç tutmak kendisine çok zor olan çocuklar günün evvelinde orucu bozabilirler mi? Yoksa bu durumun başka bir hükmü mü vardır?

Cevap: Sorudaki durumda her ne zaman orucu devam ettirmek çok sıkıntılı olursa o zaman orucu bozabilirler. Elbette daha sonra bu oruç kaza edilmelidir.

AYIN İLK GÜNÜNÜN İSPATLANMA YOLLARI

14. Ramazan ayının ilk ve son günü ayı görmekle mi ispatlanır, şaban ayı otuz gün sürmese dahi takvimle mi ispatlanır?

Cevap: Ramazan ayının ilk günü ya şahsın kendisinin görmesi, ya iki adil şahsın şahadeti, ya ilme neden olacak derecede ayın görüldüğünün halk arasında yayılması, ya şaban ayından otuz günün geçmesi veya şer'i hakim'in hükmetmesiyle ispatlanır.

15. Benim oturduğum bölgede ayı görmedikleri halde şaban ayından otuz gün geçtiği için Cuma gününü Ramazan ayının ilk günü olarak ilan ettiler. Oysa şaban ayının ilk gününde araştırılarak ispatlanmamıştı. Dolayısıyla sizde ricam kendim ve bir gurup arkadaşımın feyizli kadir gecelerinin amelleri, ramazanın gün ve gecelerinin amelleri ve dualarıyla ilgili vazifemizi beyan etmenizdir.

Cevap: Ramazan ayının hilali görülmese dahi şaban ayından otuz gün geçtiği takdirde ramazan ayının başladığına hükmedilir. Ama şaban ayının ilk günü şer'i yollardan birisiyle ispatlanırsa böyledir, aksi takdirde otuz günün geçmesinin bir itibarı olmaz. Mubarek kadir geceleri devamlılığı olan bir tek vucuttur. Kadir gecesinin ve diğer özel günlerinin dualarının fazilerini elde etmek isteyen bir mükellef eğer bunların zamanını dakik belirleyemezse ihtiyat edip bu amelleri tekrar ederek bu faziletlere ulaşması mümkündür.

GÜN İÇİNDE RAMAZAN AYININ GİRDİĞİNİ ÖĞRENMEK

16. Eğer öğleden önce ramazan ayının girdiği ilan edilirse o günün orucuyla ilgili vazife nedir?

Cevap: Eğer orucu bozacak bir şey yapmamışsa ihtiyatı vacip gereği oruca niyetlenip o günün orucunu tutmalı ve daha sonra da o günün kazasını yerine getirmelidir. Ama orucu bozacak bir şey yapmışsa o günün orucu batıldır. Ama (ramazan ayının saygınlığını korumak için) akşama kadar orucu batıl edecek şeylerden çekinmeli ve ramazan ayından sonra o günün kazasını tutmalıdır.

AYIN İLK GÜNÜ BELLİ OLMADIĞINDA ORUÇ

17. Havanın bulutlu oluşu veya başka sebeplerden dolayı ramazan veya şevval ayının ilk gününün hilalinin görünmeyişinden ramazan ayının ilk günü ve Ramazan Bayramı tespit edilemezse, şaban veya ramazan ayından otuz gün geçmeden Japonya'da, İran'ın ufkuna uyarak amel etmemiz caiz midir veya takvime mi güvenmemiz gerekir? Hükmümüzü açıklayınız?

Cevap: Ufukları bir olan komşu şehirlerde bile ne hilali görme yoluyla, ne iki adilin şahadet vermesi yoluyla ve ne de şer'i hakim'in hüküm vermesi yoluyla ayın ilk günü tespit olmazsa, ayın ilk günü olduğunu bilmek için ihtiyat etmek farzdır. Japonya'nın batısında yer alan İran'da hilalin görülmesi, Japonya'da yaşayanlar için geçerli değildir.

RAMAZAN BAYRAMI GÜNÜNDE TAKLİT MERCİLERİ ARASINDA İHTİLAF OLMASI

18. Eğer taklit mercileri arasında bayram olması hususunda ihtilaf olursa mükellefin vazifesi nedir? Acaba herkes kendi taklit mercisinin görüşüne mi uymalıdır?

Cevap: Ayın ilk gününün belirlenmesinde taklit söz konusu değildir. Eğer taklit mercisinin bayram ilan etmesi mükellefte bayram olduğuna dair itminan hasıl olmasına neden olursa bayram etmesi gerekir. Ama şüphede kalırsa o günün orucunu tutması gerekir.

AYIN GÖRÜLMESİ

14. Ramazan ayının ilk ve son günü ayı görmekle mi ıspatlanır, şaban ayı otuz gün sürmese dahi takvimle mi ıspatlanır?

Cevap: Ramazan ayının ilk günü ya şahsın kendisinin görmesi, ya iki adil şahsın şahadeti, ya ilme neden olacak derecede ayın görüldüğünün halk arasında yayılması, ya şaban ayından otuz günün geçmesi veya şer'i hakim'in hükmetmesiyle ıspatlanır.

15. Benim oturduğum bölgede ayı görmedikleri halde şaban ayından otuz gün geçtiği için Cuma gününü Ramazan ayının ilk günü olarak ilan ettiler. Oysa şaban ayının ilk gününde araştırılarak ıspatlanmamıştı. Dolayısıyla sizde ricam kendim ve bir gurup arkadaşımın feyizli kadir gecelerinin amelleri, ramazanın gün ve gecelerinin amelleri ve dualarıyla ilgili vazifemizi beyan etmenizdir.

Cevap: Ramazan ayının hilali görülmese dahi şaban ayından otuz gün geçtiği takdirde ramazan ayının başladığına hükmedilir. Ama şaban ayının ilk günü şer'i yollardan birisiyle ıspatlanırsa böyledir, aksi takdirde otuz günün geçmesinin bir itibarı olmaz. Mubarek kadir geceleri devamlılığı olan bir tek vucuttur. Kadir gecesinin ve diğer özel günlerinin dualarının fazilerini elde etmek isteyen bir mükellef eğer bunların zamanını dakik belirleyemezse ihtiyat edip bu amelleri tekrar ederek bu faziletlere ulaşması mümkündür.

GÜN İÇİNDE RAMAZAN AYININ GİRDİĞİNİ ÖĞRENMEK

16. Eğer öğleden önce ramazan ayının girdiği ilan edilirse o günün orucuyla ilgili vazife nedir?

Cevap: Eğer orucu bozacak bir şey yapmamışsa ihtiyatı vacip gereği oruca niyetlenip o günün orucunu tutmalı ve daha sonra da o günün kazasını yerine getirmelidir. Ama orucu bozacak bir şey yapmışsa o günün orucu batıldır. Ama (ramazan ayının saygınlığını korumak için) akşama kadar orucu batıl edecek şeylerden çekinmeli ve ramazan ayından sonra o günün kazasını tutmalıdır.

AYIN İLK GÜNÜ BELLİ OLMADIĞINDA ORUÇ

17. Havanın bulutlu oluşu veya başka sebeplerden dolayı ramazan veya şevval ayının ilk gününün hilalinin görünmeyişinden ramazan ayının ilk günü ve Ramazan Bayramı tespit edilemezse, şaban veya ramazan ayından otuz gün geçmeden Japonya'da, İran'ın ufkuna uyararak amel etmemiz caiz midir veya takvime mi güvenmemiz gerekir? Hükümümüzü açıklar mısınız?

Cevap: Ufukları bir olan komşu şehirlerde bile ne hilali görme yoluyla, ne iki adilin şahadet vermesi yoluyla ve ne de şer'i hakim'in hüküm vermesi yoluyla ayın ilk günü tespit olmazsa, ayın ilk günü olduğunu bilmek için ihtiyat etmek farzdır. Japonya'nın batısında yer alan İran'da hilalin görülmesi, Japonya'da yaşayanlar için geçerli değildir.

RAMAZAN BAYRAMI GÜNÜNDE TAKLİT MERCİLERİ ARASINDA İHTİLAF OLMASI

18. Eğer taklit mercileri arasında bayram olması hususunda ihtilaf olursa mükellefin vazifesi nedir? Acaba herkes kendi taklit merciinin görüşüne mi uymalıdır?

Cevap: Ayın ilk gününün belirlenmesinde taklit söz konusu değildir. Eğer taklit merciinin bayram ilan etmesi mükellefte bayram olduğuna dair itminan hasıl olmasına neden olursa bayram etmesi gerekir. Ama şüphede kalırsa o günün orucunu tutması gerekir.

YENİ AYIN GÖRÜLDÜĞÜNE EMİN OLMAK

19. Eğer insan ayın görülebileceğine eminse, ay şu anda görülmese dahi bu bilgisine göre hareket edebilir mi?

Cevap: Eğer yeni ayın doğduğuna ve görülebilir olduğuna yakın edilirse, ayın doğuşuna ilim hasıl olmuş demektir ve ayın ilk gününde yapılması gerekenlerin yapılması gerekir. Mükellefin kendisinin şu anda ayı görmemesi durumu değiştirmez.

YENİ AYIN GİRİŞİNDEKİ ÖLÇÜ

20. Yeni aya girmenin ölçüsü nedir? Acaba ayın güneşin hizasından ayrılması mıdır? Yoksa dünya ve güneş arasında olduğu zaman mıdır?

Cevap: Ölçü ayın güneş hizasından ve ışınlarından ayrılmaya başladığı ve teleskopa dahi olsa görülmesinin mümkün olduğu zamandır.

AYIN GÖRÜLEBİLECEĞİNİ BİLMEMEK

21. Eğer yeni ayın doğduğuna emin olursak ama görülebilir olduğu konusunda şüphemiz olursa hüküm ne olur?

Cevap: Yeterli değildir.

İstihlal (hilali gözleme)

22: Ayın ilk gününde istihlal (hilali gözleme) farz-ı kifâye midir, yoksa ihtiyaten farz mıdır?

Cevap: İstihlal (hilali gözleme), şer'an özü itibariyle farz değildir.

AYIN GÖRÜLME ZAMANI

23: Bildiğiniz gibi ayın sonunda (veya başında) hilalin şu durumları vardır:

- a) Hilalin batışı güneşin batışından önce olur.
- b) Hilalin batışı güneşin batışıyla aynı zamanda olur.
- c) Hilalin batışı güneşin batışından sonra olur.

Fıkıhî açıdan bu üç hâlden hangisi ayın ilk günü sayılır?

Cevap: Ayın ilk gününün tespitinde ölçü, güneşin batışından sonra batan ve batmadan önce halk nezdinde normal yöntemle görülebilen hilaldir.

24. İsveç gibi bazı ülkelerde güneş battıktan sonra hilalin görülmesi, İranda hilalin görülmesinden iki üç gün sonrasına kadar mümkün değildir. Çünkü bu bölgelerde ay güneşten önce batmaktadır. Eğer bu bölgelerde güneş batmadan ayı görmek mümkünse bu , şevval ayının ilk gününü ispatlamak için yeterli midir?

Cevap: Güneş batmadan ayın görülmesinin mümkün oluşuna emin olunursa, bu durum o gecenin sabahının yeni ayın başlangıcı olduğunu ispatlaması için yeterlidir.

ufukların bir olması

25: Hilalin görünmesi hususunda ufukların bir olması şart mıdır?

Cevap: Evet şarttır.

26: Ufukların bir olmasından maksat nedir?

Cevap: Ufukların bir oluşundan maksat ayın görülme imkanı olması veya olmaması açısından aynı olan şehirlerdir.

UFUKLARI AYNI OLAN ŞEHİRLERDE YENİ AYIN ISPATI

27. Eğer ay bir şehirde görülürse orayla aynı ufuğa sahip şehirler ve orayla arası iki saat mesafe olan şehirler için de ayın ilk günü olduğu ıspatlanır mı?

Cevap: Ayın görülmesi açısından diğer şehirlerle bu şehrin ufuklarının aynı olduğu belliyse bu şehirde görülmesi onlar için de yeterlidir. Güneşin batış vaktinin farklı olması kendi başına ölçü sayılmaz.

BAŞKA BÖLGELERİN UFUĞUNA GÜVENME

28. Ayın 29'unda "Tahran ve Horasan"da Ra-mazan Bayramı olursa, Tahran ve Horasan'la ufukları bir olmayan mesela: "Buşehr"de yaşayanların da bayram etmeleri caiz midir?

Cevap: İki şehrin ufuğu arasındaki fark, birinde hilal görüldüğünde diğerinde kesinlikle görülmeyecek kadar fazla olursa; birinci şehirde görülen hilal diğer şehir için yeterli değildir.

HİLALİN DOĞUDAKİ BELDELERDE GÖRÜLMESİ

29. Eğer hilal İngilterede görülürse onun batısında yer alan ülkeler için de ay görülmüş sayılır mı?

Cevap: Eğer bir beldede ayın görülmesi diğer beldede görülmesi hesap edilecek şekildeyse birinde görülmesi ötekisi için yeterlidir. Ama coğrafik genişliğin fazlalığından dolayı bazen doğuda ayın görülmesi batısında ki beldelerde görülmesini gerektirmemektedir.

30. Acaba ayın doğuda ki ülkelerde görülmesi batıda ki ülkelerde ayın görüldüğüne delalet eder mi? Bunda ki ölçü nedir?

Cevap: Genellikle doğuda ki beldelerde ayın görülmesi batıdaki beldelerde ayın görülmesini gerektirmektedir. Ama bazen aradaki coğrafik genişliğin fazlalığından dolayı böyle olmamaktadır. Ölçü iki belde de ayın görülmesinin mümkün olmasıdır.

AYNI HİZADA OLAN BÖLGELERDE AYIN GÖRÜLMESİ

31. Kanadanın kuzeyi coğrafik olarak İngiltereyle aynı hizadadır. Acaba Kanada İngiltereyle aynı ufuğa mı sahiptir?

Cevap: Aynı hizada olmak yeterli değildir. Ölçü bir yerde ay görüldüğünde diğer yerde de ayın görülmesinin mümkün olmasıdır.

İKİ BÖLGENİN GECEDE ORTAK OLMASI

32. Eğer mükellefin ülkesinden başka bir ülkede ayın görüldüğü kesinleşirse ve o ülkeyle mükellefin ülkesinde gecenin bir kısmı müşterekse acaba ayın orda görülmesi öteki ülke için yeterli midir?

Cevap: İki ülkenin gecelerinin bir kısmının ortak olması ortak hükme sahip olmaları için yeterli değildir.

AYI GÖRMENİN ÖLÇÜSÜ

33. Yeni aletlerle ayı görmenin hükmü nedir? Özel bazı teleskoplarla ayın resmi çekiliyor ve ışık yansımasıyla ayın görüntüsü bilgisayar ekranına yansıyor. Acaba bu şekilde ayın görülmesi ayın ilk gününü ıspatlamak için yeterli midir?

Cevap: Ayı normal görmekle bir araç vasıtasıyla görme arasında fark yoktur ve o şekilde görmekte muteberdir. Ölçü ayın görüldüğünün söylenebilmesidir. Dolayısıyla gözle, gözlükle ve teleskopla görmenin hükmü aynıdır. Ama ayın bilgisayar ekranından yansıtılarak görülmesine, görülme denebilmesi çok açık değildir ve bunu görülme hesap etmek sakıncalıdır.

İKİ ADİL ŞAHSIN AYIN GÖRÜLDÜĞÜNE ŞAHİTLİK ETMESİ

İKİ ADİL ŞAHSIN AYIN GÖRÜLDÜĞÜNE ŞAHİTLİK ETMESİ

34. Eğer birkaç adil şahıs iki adil şahsın ayı gördüğüne şahitlik ederlerse Ramazan veya Şevval ayının ilk günü ispatlanmış olur mu?

Cevap: İki adil kişinin bizzat kendilerinin ayı gördüklerine dair şahitlik etmesi gerekir. Ayın görüldüğünün vasıtalarla nakledilmesi yeterli değildir. Elbette vasıtaların nakilleri insanda itminana neden olursa yeterlidir.

ŞAHİTLERİN İHTİLAFI

35: Bir şehrin âlimleri arasında hilalin tespit olup olmadığı konusunda ihtilaf olur ve onların adil olduğu mükellef nezdinde belli olursa ve her birinin incelemelerinde hassas olduklarına güvenirse, mükellefin vazifesi nedir?

Cevap: Ret ve ispatta iki delil arasında ihtilaf olursa, şöyle ki; bazıları hilalin görüldüğünün ve bazıları ise görünmediğinin tespit olduğunu iddia ederlerse, bu iki şahadetin çelişmesi hükmüne girer, bu durumda; mükellef her iki görüşü bırakıp, (şer'î bir delil olmadığı durumlarda başvurusu gereken) ikinci mertebedeki ilkelere uymalıdır. Ancak; aralarındaki ihtilaf hilalin tespit olduğunda ve tespit olunduğunun bilinmediğinde olursa; şöyle ki, bazıları hilalin görüldüğünü iddia eder ve diğer bir grup hilali görmediklerini söylerlerse hilalin görüldüğünü iddia eden iki adilin sözleri mükellef için şer'î hüccettir ve onlara uyması farzdır. Yine şer'î hakim (veliyy-i fakih) hilalin görüldüğüne hükmederse, bütün mükellefler için hükmü şer'î hüccettir ve ona uymaları farzdır.

AYIN GÖRÜLDÜĞÜNE EMİN OLUNMASI

RADYO VE TELEVİZYONDAN AYIN GÖRÜLDÜĞÜNÜN İLAN EDİLMESİ

36. Herhangi bir şehirde Şevval ayının hilali görülmediği hâlde; (İslâm Cumhuriyeti'nde) televizyon ve radyodan şevval ayının girdiğinin ilân edilmesi yeterli midir, yoksa bunu araştırmak mı gerekir?

Cevap: Hilalin görüldüğüne veya veliyy-i fakih tarafından bayram ilân edildiğine dair hüküm verildiğine güven verirse yeterlidir ve araştırmaya gerek yoktur.

BAŞKALARININ SÖZLERİNDEN AYIN GÖRÜLDÜĞÜ İHTİMALİNİ VERMEK

37. Eğer birilerinin sözlerinden yarının Ramazan bayramı olduğuna ihtimal verirse, yarın oruç tutabilir miyiz?

Cevap: İnsan yarının bayram olduğuna ve şavval ayının ilk günü olduğuna emin olmadıkça yarının orucunu bozamaz.

BİLİMSEL HESAPLAMALAR GÜVENMEK

38. Eğer bir şahıs bilimsel hesaplamalara dayanarak ayın gözle görülebilir olduğuna emin olursa, acaba Ramazan ayının başlangıcı yada bayram günü bu bilgiye dayanarak ıspatlanır mı? Özellikle bu bilgi işin uzmanlarınca beyan edilirse durum nasıl olur?

Cevap: Bilimsel hesaplamalara güvenmek kendi başına yeterli değildir. Ama şahıs ayın görülebilir olduğuna emin olursa bu bilgisine göre hareket etmelidir.

AYIN GÖRÜLMESİ MESELESİNDE İSLAMİ OLMAYAN ÜLKEYE UYMAK

39. Herhangi bir devletin hilalin görüldüğünü ilan edilmesine uymanın caiz olduğu yerde ve bu ilan hilalin diğer beldelerde görüldüğüne dair ilmi bir ölçü niteliğini taşıdığı takdirde bu devletin İslâmî bir devlet olması şart mıdır; yoksa zalim ve fasık bir devlet bile olsa bununla amel edilebilir mi?

Cevap: Bu hususta ölçü mükellefe göre yeterli olacak bir bölgede (örneğin ufukları yakın olan bir bölgede) hilalin görüldüğüne dair güven hasıl olmasıdır.

AYIN GÖRÜLMESİNDE EHLİ SÜNNETE TABİ OLMAK

40. Kurban bayramı olan zilhiccenin onuncu gününün tayin edilmesinde Suudi Arabistana uymak vacip midir? Yoksa bu meselede onlara muhalefet edilebilir mi?

Cevap: Hacılar için, Ehli sünnet hakiminin ayın görüldüğünü ilan edip ona hükmetmesi yeterlidir.

AYIN İLK GÜNÜNÜN SONRAKİ GECELERDE AYIN DURUMUNA BAKARAK BELİRLENMESİ

41. Hilalin küçük ve ince olması ve ayın ilk gününün hilalinin özelliklerinde olması önceki gecenin ayın ilk gecesi olmadığına ve önceki ayın otuzu olduğuna delil olabilir mi? Bir kişi nezdinde Ramazan Bayramı tespit olursa ve sonra bu yolla önceki günün bayram olmadığını anlarsa ramazan ayının otuzuncu gününün kazasını ifa etmesi farz olur mu?

Cevap: Sırf hilalin küçük ve alçakta olması veya büyük ve yüksekte olması, genişliği veya darlığı ayın birinci

gecesinin veya ikinci gecesinin hilali oluşuna şer'î bir hüccet ve delil değildir. Ancak; mükellef bundan bu konuda kesin bilgi edinirse, bilgisine göre amel etmesi farzdır.

42: Ayın dolunay hâlinde (ayın on dördüncü gecesini) olduğu geceye istinaden ayın ilk gününü hesaplamak caiz midir? Şöyle ki, bu vasıta ile şek ettiği günün, örneğin; ramazan ayının otuzuncu günü olduğu tespit edilebilir ki, o gün oruç tutmayan kimse ramazan ayının otuzuncu günün kazasının kendisine farz olduğunu ve Ramazan ayının baki olduğunu istishap ederek oruç tutan kimse de bu hususta bir mükellefiyetinin kalmadığını anlar.

Cevap: Bu konu, zikredilen hususlar için şer'î bir delil değildir. Ancak; mükellefin bir şeye kesin bilgi elde etmesine sebep olursa mükellefin kendi bilgisine uygun olarak davranması farzdır.

HAKİMİN HÜKMETMESİ

43. Herkesin uymak zorunda olması için müçtehidin hükmetmesi gerek, cümlesinin manası nedir? Bu cümle kimleri kapsamına alır?

Cevap: Maksat, ayın ilk günüyle ilgili görüş bildirmesidir. Ama sadece ayın görüldüğüne emin olması hüküm değildir. Hakimden maksat şartları taşıyan müçtehittir ve birinci dereceden bu şahıstan maksat Veliyi fakihtir.

HİLALİN İSPATINDA VELİYİ FAKİNE UYMAK

44: Müslümanların Veliyy-i emri mesela: Yarın Ramazan bayramı olduğuna hükmederse ve radyo-televizyon falan, filan şehirlerde hilalin görüldüğünü bildirirse, bayram bütün beldeler için mi tespit olur, yoksa sadece o şehirlerde ve o şehirlerle ufukları bir olan şehirlerde mi tespit olur?

Cevap: Hakimin hükmü bütün beldeleri kapsarsa, hükmü tüm beldelerin şehirlerinde geçerlidir.

45: Bildiğiniz gibi büyük fakihlerden birçokları ilmi hâllerinde şevval ayının ilk gününün ispatlanmasını beş yolla sınırlandırmışlardır. Şer'î hakim in nez-dinde tespit oluşu o yolların içinde yoktur. Bu durumda; sırf şevval ayının ilk gününün bazı taklit mercilerince ispatlanışıyla müminlerin çoğu nasıl bayram edebilirler? Bu yolla hilalin tespitine güvenmeyen bir kimsenin vazifesi nedir?

Cevap: Şer'î hakim, (veliyy-i fakih) hilalin tespit olduğuna hükmetmedikçe, sırf onun yanında tespit olması başkalarının kendisine uyması için yeterli değildir. Ancak; bununla hilalin tespit olduğuna dair bir kimsede güven hasıl olursa yeterlidir.

AY GÖRÜLDÜĞÜNDE ŞER'İ HAKİME BİLDİRME

46: Bir adam hilali görür ve aynı şehirde olan hakim in veya başkasının bir sebep yüzünden hilali göremediklerini bilirse, hilali gördüğünü hakime bildir-mekle mükellef midir?

Cevap: Bildirmesi farz değildir. Ancak bildirmediği takdirde şer'î açıdan kötü bir sonuç (mefsede) ortaya çıkacaksa bildirmelidir.

ŞER'İ HAKİMLE ONA TAKLİT EDENİN UFUKLARINDA Kİ İHTİLAF

47. Acaba şer'i hakim in ayın başlamasıyla ilgili hükmü, onun yaşadığı yerle mükellefin yaşadığı yerin ufukları arasında çok uzak masafe olduğunda da uyulması gereken bir hüküm müdür?

Cevap: Şer'i hakim in ayın görüldüğüyle ilgili hükmü onun beldesiyle aynı ufuğa sahip olmayan yerler için geçerli değildir.

ORUCUN NİYETİ

48. Oruç diğer ibadetler gibi niyetle birlikte olmalıdır. İnsanın yemekten, içmekten ve orucu batıl eden diğer şeylerden çekinmesi Allahın emrine itaat etmek için olmalıdır. İnsan böyle bir niyet içinde olursa yeterlidir ve bunu diliyle söylemesi gerekmez.

HERGÜNE NİYET Mİ, YOKSA AYIN TAMAMINA MI

49- Ramazan ayında hergün için ayrı ayrı niyet mi etmek gerekir, yoksa ayın başında bir kez niyet etmek yeter mi?
Cevap:Eğer ramazan ayının ilk gecesinde bütün ayı oruç tutmağa niyet ederse yeterlidir. Ancak her akşam yarının orucunu tutmağa niyet etmek daha iyidir (ihtiyatı müstehap).

ORUCUN SADECE NİYETLE VACİP OLMASI

50. Annem ayın tamamını oruç tutmağa niyet etti, ama yedi gün sonra hastalandı. Bu durumda onun vacifesi nedir?
Cevap: Sadece niyet onun boynuna bir şey getirmez. Dolayısıyla sorudaki durumda oruç ona vacip değildir.

DÜŞÜNCEDE NİYET ETMENİN YETERLİLİĞİ

51.Birisi gece oruç tutmağa niyetlenmiş ve sabah ezanına kadar da bu niyetle uyumuştur. Uykudan uyandığında oruca niyet ettiğini unutarak biraz su içmiş ve daha sonra oruca niyet ettiğini hatırlamıştır. Acaba bu durumda orucu sahih midir?

Cevap: İnsanın yanlışlıkla orucu batıl eden bir şey yapması oruca zarar vermez. Eğer insanın önceki niyeti zihni olarak dahi olsa mevcutsa yeterlidir.

ORUÇ NİYETİNİN ZAMANI

VACİP ORUÇ NİYETİNİN ZAMANI

52- Vacip oruca normalde ne zaman niyet edilir?

Cevap: Ramazan orucu ve adakla belirlenmiş muayyen orucun niyetinin vakti akşam ezanından sabah ezanına kadardır, ama vakti muayyen olmayan oruçların (kaza orucu ve mutlak adak orucu gibi) niyet vakti akşam namazından bir sonraki günün öğlesine kadardır.

SÜNNET ORUCUNUN NİYET ZAMANI

53. Mükellef sünnet orucuna günün herhangi bir vaktinde niyet edebilir ve orucu sahihtir. Elbette o saate kadar orucu batıl edecek bir şey yapmamak şartıyla.

ORUCUN NİYETİNİ GECİKTİRME

54. Orucun başlangıç anı fecrin doğuşu olduğundan niyeti de o ondan sonraya ertelenmemelidir. Ama daha iyi olanı fecir vakti gelmeden oruca niyet edilmesidir.

57. Kaza ve kaffare orucu gibi ramazan orucu dışında ki vacip oruca öğleye yakın bir zamana kadar niyet edilmezse o ana kadar orucu batıl edecek bir şey yapılmamışsa oruca niyet edilebilir ve oruç sahihtir.

58. Eğer birisi kiralık (isticari) orucun niyetini bilerek veya yanlışlıkla öğle ezanına yakın bir zamana kadar geciktirirse, orucu batıl edecek bir şey yapmamışsa o günün orucu batıl olur mu?

Cevap: Kiralama yoluyla yapılan ibadetler kira sözleşmesine uygun ve müminler arasında yaygın olan şekliyle yapılmalıdır. Eğer böyle olmazsa ibadet sahih değildir ve kiralaan şahıs aldığı parayı hakatmez.

SÜNNET ORUCA NİYET ETMESİ

KAZA ORUCU OLANIN SÜNNET ORUCA NİYET ETMESİ

59. Boynunda ramazan ayının kazası olan birisi sünnet oruç tutamaz. Eğer bu durumda olan birisi unutarak sünnet oruç tutarsa ve gün içerisinde hatırlarsa sünnet orucu batıl olur. Eğer öğleden önce hatırlarsa niyetini kaza orucuna çevirebilir ve orucuda sahihtir.

60: Üzerinde farz oruç olan kimse bu oruçlarını tutmak ister, ancak; bir olay nedeniyle farz oruç tutamazsa, sünnet oruca niyet etmesi sahih midir? Mesela; sünnet oruç tutulması uygun olan bir günde güneş doğduktan sonra yolculuğa çıkıp öğleden sonra hiçbir şey yemeden ve içmeden dönerse, niyet vaktinin geçmesi yüzünden farz oruca niyet edemeyen böyle bir kimse, sünnet oruca niyet edebilir mi?

Cevap: Üzerine Ramazan ayının orucunun kazası farz olursa, farz oruca niyet etmenin zamanı geçse bile, müstehap oruca niyet etmesi sahih değildir.

KAZA ORUCU YERİNE SÜNNET ORUCA NİYET

61: Üzerine ne kadar kaza orucun farz olduğunu bilmeyen kimse, üzerinde kaza oruç olmadığı inancıyla müstehap oruç tutarsa, tuttuğu bu oruçlar kaza oruçlarından sayılır mı?

Cevap: Müstehap niyetiyle tuttuğu oruçlar üzerindeki kaza oruçlarından sayılmazlar.

62. Oruç kazası olan bir baba ölmüştür. Onun büyük oğlu sünnet oruç tutabilir mi?

Cevap: Sakıncası yoktur.

SÜNNET ORUCA BAŞKA NİYETLER EKLEMEK

63. Sevap almak için sünnet oruca niyetlendim. O esnada birkaç kilo zayıflamağada karar verdim ve bu kararım beni oruç tutmağa daha fazla eğilimli hale getirdi. Acaba benim oruç niyetim ihlasla ve gerçekten Allah için sayılır mı?

Cevap: Eğer sonraki kararınız asıl neden değildiyse ve asıl hedefiniz oruç tutmaktıysa bunun sakıncası yoktur. Ama böyle değilse orucunuz batıldır. Eğer oruç tutmanızda her ikisinde etkili olmuşsa yine orucunuz batıldır.

ORUÇLA İLGİLİ DEĞİŞİK MESELELER

SAHURDA UYKUYA KALMAK

64. Eğer akşamın ilk vaktinde yarına oruç tutmağa niyet eder ve daha sonra uyur ve sabah ezanından önce uyanırsa veya bir işle müşkül olur ve sabahın geldiğini fark etmezse ve daha sonra durumun farkına varırsa onun orucu sahihtir.

65. Gece oruç tutmağa niyetim vardı ama uyuduktan sonra güneşin doğuşuna doğru uyandım. Acaba orucum sahih midir?

Cevap: Oruc sahihtir.

BİRKAÇ ORUCA BİRDEN NİYET ETMEK

66. Eğer boynumda vacip adak orucu ve ramazan ayından kalma vacip kaza orucu olursa ve oruç tutacağım günde Peygamber Efendimizin (s.a.a.) mübarek doğum günü olursa orucumun sahih olması için hangi orucu tuttuğumu belirlemem gerekir mi?

Cevap: Eğer boynunuzda; kaza, keffare, adak ve benzeri oruçlar varsa niyet ederken hangisini tuttuğunuzu belirlemeniz vaciptir. Ayrıca boynunda Ramazan ayı kazası olan şahsın müstehap oruç tutması sahih değildir.

RAMAZAN GÜNÜ ESNASINDA HASTANIN İYİ OLMASI

67. Ramazan günü esnasında iyileşen hastanın oruç niyeti nasıl olmalıdır?

Cevap: Eğer hasta ramazan günü esnasında iyileşirse niyet edip oruç tutması vacip değildir. Ama öğle ezanından önce iyileşir ve o ana kadar orucu batıl edecek bir şeyde yapmamış olursa ihtiyatı müstehap gereği o günün orucunu tutmalı ve daha sonra da o günün orucunu kaza etmelidir.

ŞÜPHELİ GÜNDE NİYET

68. Şabanın son günü mü yoksa ramazanı ilk günü mü olduğunda şüphe ettiğimiz günde nasıl niyet etmemiz gerekir?

Cevap: Ramazanın ilk günü mü yoksa şabanın son günü mü olduğu belli olmayan günde oruç tutmak vacip değildir. Eğer oruç tutmak isterse ramazan orucuna niyet edemez. Bu durumda ya şaban ayının son gününe niyet etmeli veya boynunda kaza varsa kazaya niyet etmelidir. Eğer daha sonra o günün Ramazan olduğu anlaşılırsa orucu ramazan orucuna sayılır ve o günü kaza etmesi gerekmez. Elbette gün içinde o günün ramazan olduğunu anlarsa o andan itibaren ramazana niyet etmesi gerekir.

BOYUNDA OLAN (MA Fİ ZİMME) ORUÇ

69. Kaza orucu olup olmadığını bilmeyen birisi boynunda olan oruç (ma fi zimme) niyetiyle oruç tutabilir mi? Bu şahsın kastı eğer boynunda kaza varsa bu orucun kazaya sayılması ve eğer kaza yoksa sünnet oruca sayılmasıdır.

Cevap: Evet bu niyetle oruç tutabilir.

70. Bir ay oruç tuttum. Bu oruçları, eğer boynumda kaza varsa kazaya sayılsın ve eğer kaza yoksa mutlak Allaha yakınlaştıran oruç (sünnet oruç) sayılsın diye tuttum. Acaba bu bir aylık oruç, boynumda olan kaza namazları yerine geçer mi?

Cevap: Eğer şer'en boynunuzda olan oruç, ister kaza olsun ve isterse sünnet oruç, niyetiyle tuttuysanız ve boynunuzda da kaza orucu varsa bu oruçlar kaza orucu yerine geçer.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

KİRALIK ORUCU TUTTUKTAN SONRA NİYETİ DEĞİŞTİRME

71. Eğer kiralık oruçta kiralayan şahıs belirlenen ücreti vermezse kiralanan şahıs tuttuğu orucu veya kıldığı namazı başkasına havale edebilir mi? Yani kıldığı namazı başkasına kılmış gibi niyet edebilir mi? Genel olarak tutulan oruç ve kılınan namazlarda baştan kimden taraf kılındığı belirlenmeli midir, yoksa sonra da belirlenebilir mi?

Cevap: Niyetin baştan belirlenmesi gerekir. Bir şahıstan taraf yapılan amelde sonradan başkasına havale edilmez. Sorudaki durumda kendisinden taraf ameli yaptığınızın boynunda bu amel vardıysa onun boynundan kalkmış olur. Ama sizi kiralayan şahsın borcunu ödemesi gerekir.

ORUÇ NİYETİNDE DEVAMLILIK

GÜN İÇERİSİNDE ORUÇ NİYETİNDEN VAZGEÇMEK

72. Ben mübarek ramazan gününde şeytanın vesvesesine uyarak orucumu bozmağa karar aldım. Ama orucu bozacak bir şey yapmadan önce bu kararımın vazgeçtim. Bu durumda orucumun hükmü nedir? Eğer bu iş ramazan orucu dışında ki oruçlarda vuku bulursa hüküm nasıl olur?

Cevap: Eğer ramazan orucunda gün içerisinde oruca devam etmekten vazgeçer ve orucu sürdürmek istemezse oruç batıl olur. Bu durumda yeniden oruca devam etmeğe niyet etmenin faydası yoktur. Elbette akşam ezanına kadar orucu batıl eden işlerden sakınması gerekir. Ama orucunda şüpheye düşerse, yani orucunu bozmağa henüz karar vermemişse veya orucu bozacak bir iş yapmağa karar verir ama henüz onu yapmamışsa bu iki durumda onun orucunun sahih olması belli değildir. Bu iki durumda ihtiyatı vacip gereği o günün orucu tutulmalı ve daha sonra kazası yerine getirilmelidir. Adak gibi belirli olan her vacip orucun hükmüde aynıdır.

73. Sünnet oruç tutarken veya belirli olmayan vacip oruç tutarken gün esnasında orucu bozmağa karar verdim. Ama orucu bozacak bir şey yapmadan önce orucu bozma niyetimden vazgeçtim. Bu durumda orucumun hükmü nedir?

Cevap: Sünnet oruçlarda ve belirli bir günde tutulması şart olmayan vacip oruçlarda şahıs oruç niyetinden vazgeçerse ve orucu bozacak bir şey yapmadan orucu bozmaktan vazgeçerse vacip oruçlarında öğleye kadar ve sünnet oruçlarda akşama kadar yeniden oruca niyetlenip orucuna devam edebilir ve bu şekilde tuttuğu oruç sahihtir.

ORUCU BATIL EDENLER

ORUCU BOZAN ŞEYLER

74. Dokuz şey orucu batıl eder. 1- Yeme ve içme, 2- Cinsel münasebet, 3- Kendisinden meni çıkmasına neden olan bir iş yapma (istimna), 4- Allaha, Rasulullaha ve İmamlara yalan isnat etmek, 5- Yoğun tozun boğaza girmesine izin vermek, 6- Başın tamamını suya daldırma, 7- Sabah ezanına kadar cenabet, adet yada nifas (lohusalık) halinde kalma, 8- Sıvı şeylerle tenkiye yapmak, 9- Bilerek istifrağ etmek. Bu dokuz şeyin ayrıntıları ileriki meselelerde söylenecektir. (İhtiyatı vacip gereği dördüncü maddeden altıncı maddeye kadar olan kısımlar orucu batıl ederler)

YEMEK VE İÇMEK

YEME VE İÇMENİN ÖLÇÜSÜ

75. Eğer oruçlu şahıs bilerek yer yada içerse orucu batıl olur. Bu yeyip içtiği şey ister normal yiyilip içilen şeyler olsun ve isterse kağıt, bez ve benzeri normal yiyilip içilmeyen şeylerden olsun ve yine yiyilen içilen şey ister çok olsun ve isterse bir damla su veya küçük bir ekmek kırıntısı gibi az bir şey olsun fark etmez.

ORUCU MUSABAKA İÇİN YEMEK

76. Acaba futbol masabakasından dolayı aşırı açlık ve susuzluğa düşmemek için oruç bozulabilir mi?

Cevap: Sorudaki sebep orucu bozmağı caiz kılmaz.

AÇLIK VEYA SUSUZLUKTAN DOLAYI ORUCUN BOZULMASI

77. Ramazan ayında orucunu tutan bir kimse, yemek için sahurda uyanmaz, dolayısıyla akşama kadar oruç tutamazsa ve gündüz başına gelen bir olay yüzünden de orucu bozarsa, üzerine bir keffaret mi, yoksa cem keffaret mi gelir?

Cevap: Açlık, susuzluk vs. gibi sebeplerle tahammülü çetin olan duruma düşünceye kadar orucuna devam eder ve sonra orucunu yerse, sadece kaza farz olur ve keffaret vermesi gerekmez.

SABAH EZANINDAN SONRA SAHUR YEMEĞİ YEMEK

78. Eğer ramazan ayında sahur yemeği için uyanır ve yemek yedikten sonra ezanın okunduğunun farkına varırsak orucumuz kabul müdür, yoksa o günün orucunu kaza mı etmemiz gerekir?

Cevap: Eğer sabah vaktinin girip girmediğini araştırmış ve sabah olmadığı kanısına vararak yemek yemiş ve daha sonra sabah olduğunu fark etmişse orucu sahihtir ve kaza gerekmez.

79. Günümüzde günlük işler saate göre ayarlanıyor ve şehirdeki yüksek binalardan dolayı fecrin doğuşunu görmek mümkün değildir. Birisi saatin sabah dördü gösterdiğini görerek yiyip içmeğe devam etmiş ve daha sonra saatin pilinin bittiğini ve gerçekte saatin dört çeyrek olduğunu fark etmiştir. Acaba bu şahsın orucu sahih midir? Yine bir şahıs göz yanılması sonucu saat beşken dört görmüştür. Ama daha sonra hatasını fark etmiş ve sahur yemeğini sabah ezanından sonra yediğini anlamıştır. Bunun hükmü nedir?

Cevap: Her iki durumda da eğer saate güvenerek henüz gecenin bitmediğine emin olmuş ve daha sonra böyle olmadığı anlaşılmışsa Ramazan ayının orucu sahihtir.

80. Yemek yemekle meşkul olan birisi sabah olduğunun farkına varırsa ne yapması gerekir?

Cevap: Ağzındaki lokmayı dışarı çıkarması gerekir ve bilerek ağzındaki lokmayı yutarsa orucu batıl olur.

ORUÇLUYKEN MİDEDEN AĞIZA GELEN ŞEYLERİN HÜKMÜ

81. Bazen insanın midesi ekşiyor ve mideden ağza turş bir sıvı geliyor. Eğer oruçlu birisinin midesi ekşir ve ağzına bu ekşi sıvı gelirse bilerek veya bilmeden bu sıvıyı yutarsa orucunun hükmü nedir?

Cevap: Eğer ağzın içine geldikten sonra bilerek ve kendi isteğiyle yutulursa orucu batıl eder, ama yanlışlıkla yutulursa orucu batıl etmez.

ORUÇLUYKEN GELEN BALGAMI YUTMAK

82: Nezle olur da ağızda bir miktar nezle suyu toplanır ve dışarı çıkaracağıma onu yutarsam orucum batıl olur mu?

Ramazân ayının birkaç gününü akrabalarımın birinin evinde geçirdim ve bu arada hem nezle olduğumdan ve hem de utancımın farz gusûl (cenâbet guslû) yerine teyemmüm etmekle yetindim ve öğleden önce gusletmedim. Bu işi birkaç gün tekrarladım; bu müddet içinde tuttuğum oruçlar sahih midir? Eğer sahih değilse üzerime keffâret farz olur mu?

Cevap: Oruçluyken balgam ve nezle suyunu yutmakla boynunuza bir şey gelmez; eğer ağız boşluğuna ulaştıktan sonra yutmuşsanız ihtiyaten orucu kaza etmelisiniz. Ama oruç tutmanız gereken sabahın fecrinden önce guslû terk edip yerine teyemmüm almanız şer'î bir mazeret yüzünden olursa veya teyemmümü vaktin dar olduğu son zamanda alırsanız, teyemmümle orucunuz sahihtir, aksi durumda bu müddet içindeki oruçlarınız batıldır.

ORUÇLUYKEN DİŞ DİPLERİNDE KALAN YİYECEKLERİ YUTMAK

83: Ramazân ayında bir gün dişlerimi temizlemeden oruç tuttum. Tabiatıyla dişlerimin arasında kalan yemek artıklarını da yutmuyordum. Ancak; onlardan bir kısmı boğazıma kaçtı. Bu durumda; o günün orucunu kaza etmem farz olur mu?

Cevap: Dişlerinizin arasında yemek artıklarının kaldığını veya onların boğazınıza kaçacağını bilmiyordusanız ve boğazınıza kaçması kasıtlı olmamışsa, o günün orucundan dolayı üzerinize bir şey farz olmaz.

DİŞİ KÜRDANLA KARIŞTIRMAK

84: Yarın oruç tutma kastı olan birisinin yemek yedikten sonra dişlerini kürdanla temizlemesinin hükmü nedir?

Cevap: Yemekten sonra dişî kürdanla temizlemek, oruç tutma kastı olan şahısa vacip değildir. Hatta kürdanla dişini temizlemediğinde diş diplerindeki yiyecekleri yutabileceğine ihtimal verse dahi kürdan kullanmak vacip değildir. Gün içerisinde yanlışlıkla diş dibindeki yiyeceği yutarsa orucu batıl olmaz. Ama dişini kürdanla temizlemediğinde yarın kesinlikle diş dibindeki yiyecekleri yutacağına eminse dişini kürdanla temizlemesi vaciptir. Eğer kürdan kullanmaz ve yiyecek yutarsa hatta mutlak bir şekilde (ihtiyatı vacip gereği) orucu batıl olur.

DİŞ MACUNUYLA DİŞİ FIRÇALAMA

85: Oruçluyken dişî diş macunuyla fırçalamanın sakıncası var mıdır?

Cevap: Sakıncası yoktur. Macunla karışmış ağızdaki tükürüğün yutulmasının önü alınmalıdır.

DİŞ İPİ KULLANMANIN HÜKMÜ

86: Üzerinde floroit ve nane tadı olan diş iplerini oruçluyken kullanmanın hükmü nedir?

Cevap: Eğer tükürük yutulmazsa sakıncası yoktur.

SAKIZ VE KÜNDÜR ÇİĞNEMEK

87: Oruçlu birisinin sakız veya kündür çiğnemesinin hükmü nedir?

Cevap: Sakız çiğnendiğinde bir şey yutulmuyorsa eğer sakıncası yoktur. Ama kündür çiğnemek orucu batıl eder.

BAŞKASININ ISRARIYLA ORUCU BOZMAK

88: Oruçlu olur da, annem yemeye veya içmeye zorlarsa bu orucumu batıl eder mi?

Cevap: Başka birisinin davet ve ısrarıyla bile olsa bir şey yemek ve içmek orucu batıl eder

BAŞKASININ ZORLAMASIYLA ORUCU BOZMAK

89: Bir şeyi zorla oruçlu kimsenin ağızına sokarlarsa veya oruçlu kimsenin başını zorla suya daldırırlarsa orucu batıl olur mu? Orucunu batıl etmeye zorlarsa, mesela "eğer yemezsen mal veya canına bir zarar verilecek" derlerse ve oruçlu kimse bu gibi zararları defetmek için bir şey yerse orucu sahih olur mu?

Cevap: Oruçlu kimsenin elinde olmaksızın boğazına bir şey dökerlerse veya başını zorla suya sokarlarsa orucu batıl

olmaz. Ancak; başkasının zorlamasıyla kendisi bir şey yerse orucu batıl olur.

YANLIŞLIKLA İFTAR ETMENİN HÜKMÜ

90. Eğer oruçlu birisi unutarak bir şey yerse onu uyarmak vacip midir?

Cevap: Hayır, onu uyarmak vacip değildir.

ORUÇLU OLAN PİLOT VE HOSTESİN SU İÇME ZORUNLULUĞU

91: Ramazan ayında uçak iki buçuk-üç saat sürecek uzak bir noktaya gitmek için yüksek bir noktadan uçuş yapmak ister, hostes ve pilot kendi dengelerini iyi korumak için, her yirmi dakikada bir su içmeye ihtiyaç duyarlarsa, bu durumda kaza dışında keffaret de farz olur mu?

Cevap: Oruç zararlı olursa, yemeleri caizdir. O günün orucunu da kaza etmelidirler. Bu durumda keffaret farz olmaz.

ORUÇLUYKEN BURUNA SU ÇEKMEK VE GARGARA YAPMAK

92. Eğer oruçlu birisi susuzluğunu azaltmak için gargara yapıp suyu dışarı döker ve bu sudan yutmazsa hükmü ne olur?

Cevap: Sorudaki durumda sakıncası yoktur.

93. Oruçluyken ister abdest ve isterse başka bir şey için ağza su alındıktan sonra oruçlunun üç kez dışarı tükürmesi vacip midir?

Cevap: Böyle bir şey vacip değildir. Vacip olan ağızdaki suyun dışarı çıkartılmasıdır. İnsan ağzındaki suyun dışarı çıktığına emin olursa başka bir şey yapması vacip değildir.

94. Oruçlunun gargara yapmasının hükmü nedir?

Cevap: Eğer gargara yapılırken su yutulursa oruç batıl olur.

ORUÇLUYKEN DİLİ DIŞARI ÇIKARMAK

95. Oruçluyken tükürüğü ağızdan dışarı çıkarıp tekrar yutmak orucu batıl eder. Acaba dili dışarı çıkarmakta aynı hükme mi tabidir? Yani birisi herhangi bir sebeple oruçluyken dilini dışarı çıkarırsa orucu batıl olur mu?

Cevap: Sadece bunu yapmak oruca zarar veremez.

ORUÇLUYKEN AĞIZA ŞEKER GİRDİĞİNİ HİSSETMEK

96. Ramazan ayında şeker fabrikasına gittiğimizde ağzımıza şeker girdiği hissi bizde uyanıyor. Acaba orucumuz batıl olur mu?

Cevap: Ne ağza şeker girdiği hissine kapılmak ve nede ağza şeker girse dahi yutulmamışsa oruca zarar vermez.

CİNSEL İLİŞKİ

ORUÇLUNUN KARI KOCA İLİŞKİSİ

97. Oruç tutamayan bir erkek oruçlu olan karısıyla cinsel ilişkiye girebilir mi?

Cevap: Hayır caiz değildir.

ORUÇLUYKEN EŞLE ŞAKALAŞMA

98. Ramazan ayında insanın karısıyla şaka yapmasının oruca zararı var mıdır?

Cevap: Meni çıkmasına sebep olmazsa oruca sakıncası yoktur.

ORUÇLU EŞLERİN CİNSEL İLİŞKİYE GİRMESİ

99: Ramazan ayında koca eşiyle cinsel ilişkiye girerse ve kadında buna razı olursa bunun hükmü nedir?

Cevap: Kasıtlı olarak cima yapan kimsenin hükmündedirler. Her ikisine de kaza dışında keffaret de farzdır.

UNUTARAK CİNSEL İLİŞKİYE GİRMEK

100. Eğer oruçlu birisi unutarak cinsel ilişkiye girerse orucuna bir zararı olur mu?

Cevap: Eğer oruçlu olduğunu unutarak cinsel ilişkiye girerse orucu batıl olmaz. Ama durumu fark ettiği an ilişkiyi terk etmelidir, aksi takdirde orucu batıl olur.

SABAH EZANINA KADAR CENABETLİ KALMAK

101. Ramazan ayının gecelerinde cenabet olan birisi sabah ezanına kadar gusül yapmalıdır. Eğer cenabetli şahıs bilerek sabah ezanına kadar gusül etmezse orucu batıl olur. Bu hüküm ramazan ayının kaza oruçları içinde, bilerek dahi olmazsa, geçerlidir.
102. Ramazan ayı gecesi şahıs cenabet olur ve sabaha kadar bilmeden cenabet kalırsa, mesela rüyada cenabet olur ve sabah ezanına kadar uykuda kalırsa, orucu sahihtir.
103. Birisi uyanırken cenabet olur veya uykuda cenabet olduktan sonra uyanırsa ve uyuduğu takdirde sabah ezanına kadar uyanamayacağını bilirse gusül almadan önce uyuması caiz değildir. Eğer uyur ve sabah ezanından önce gusül etmezse orucu batıl olur. Ama sabah namazından önce uyanıp gusül alacağına ihtimal vererek uyur ve uyanmazsa orucu sahihtir. Ama uyanır ve tekrar uyuyup uyanmazsa o günün orucunu kaza etmesi gerekir.
104. Ramazan gecesinde vazifesi gusül olan birisi; vakit darlığı ya suyun zararlı olması veya benzeri sebeplerden gusül yapamazsa gusül yerine teyemmüm etmesi gerekir.
105. Oruçluyken uykuda cenabet olanın orucu batıl olmaz.
106. Eğer oruçlu birisi ramazan orucu veya başka bir orucu tutmuşken uykuda cenabet olursa, uyandıktan sonra hemen gusül etmesi gerekmez.
107. Aylık adetinden temizlenip gusletmesi gereken kadın ve aynı şekilde doğum kanından (nifas) temizlenip gusul kendisine vacip olan kadın eğer ramazan gününün sabah ezanına kadar gusülü geciktirirse orucu batıl olur.
108. Eğer kadın oruçluyken adet olur veya doğum yaparsa orucu batıl olur.

GUSÜL YAPMA İMKANI YOKKEN RAMAZAN GECESİNDE KENDİSİNİ CENABET ETME

109. Eğer birisinin suyu yoksa veya vakit darlığı dışındaki özürlerden dolayı cenabet guslü yapması mümkün değilse, acaba ramazan gecelerinden bilerek kendisini helal yoldan cenabet edebilir mi?

Cevap: Eğer onun vazifesi teyemmümse ve cenabet olduktan sonra teyemmüm için yeterli vakti varsa bu iş onun için caizdir.

BİLEREK GUSLÜ GECİKTİRİP VAKİT DARKEN TEYEMMÜM ETMEK

110. Sabah ezanından önce uyanıp cenabet olduğunu fark eden birisi gusülü sabah ezanına kadar geciktirip gusül yerine teyemmüm edebilir mi?

Cevap: Eğer vakit daralınca kadar gusülü geciktirirse günah işlemiştir. Bu durumda sabah ezanından önce

teyemmüm etmesi gerekir ve orucu sahihtir.

111. Eğer oruçlu birisi vakit daralıncaya kadar bilerek gusletmez ve vakit darken teyemmüm ederek o günün orucuna başlarsa orucunun hükmü ne olur?

Cevap: Orucu sahihtir, ama sorudaki durumda günah işlemiştir.

ORUÇLUNUN SABAH EZANINDAN ÖNCE GUSÛL ETMEKTEN GAFLET ETMESİ

112. Ramazan ayı veya başka günlerin orucu için cenabet guslü almayı unuttur ve gündüz hatırlarsa vazifesi nedir?

Cevap: Ramazan ayında sabah ezanından önce cenabet guslünü unuttur ve cünüplü olarak sabahlarsa, orucu batıl olur. İhtiyat gereği Ramazan ayının orucunun kazası (hüküm açısından), Ramazan ayının orucu hükmündedir. Ama diğer oruçlarda bununla oruç batıl olmaz.

SABAH EZANINDAN ÖNCE MUHTELİM OLDUĞUNDAN GAFİL OLMA

113. Mübarek Ramazan ayında sabah ezanından önce uykudan uyanan, fakat ihtilam olduğunun farkına varmadan tekrar uyuyan kimse, sonra sabah ezanı esnasında uyanır ve sabah ezanından önce muhtelim olduğunu kesin bilirse orucunun hükmü nedir?

Cevap: Sabah ezanından önce, muhtelim olduğunun farkına varmamışsa orucu sahihtir.

RAMAZAN GEÇESİNDE CENABET OLDUĞUNDA ŞÜPHE ETMEK

114. Ramazan ayı gecesinde sabah ezanından önce muhtelim olup olmadığında şüphe eden bir mükellef, şüphesine itina etmez ve tekrar uyur, sabah ezanından sonra uykudan kalkıp ezandan önce muhtelim olduğunun farkına varırsa orucunun hükmü nedir?

Cevap: Birinci uykudan uyandıktan sonra kendisinde ihtilamdan bir eser görmez, sadece muhtelim olduğuna ihtimal verir ve durumunu araştırmazsa, tekrar uyuyup ezandan sonra kalkar ve ezandan önce muhtelim olduğunu anlarsa orucu sahihtir.

SABAH EZANINA KADAR CENABETLİ KALINDIĞINDA ORUÇ TUTMAK

115. Sabah ezanına kadar bazı zorluklardan dolayı cenabetli kalan (gusül etmeyen) kimsenin oruç tutması caiz midir?

Cevap: Ramazan ayı orucu ve kazası hariç, oruç tutmasının sakıncası yoktur. Ancak Ramazan ayı orucu ve kazası gusletmekten mazur olursa, teyemmüm etmesi gerekir; teyemmüm de edemezse, orucu sahih olmaz.

116. Kaza veya müstehap oruç tutan cenabetli kimsenin güneş doğduktan sonra gusül alması caiz midir?

Cevap: Fecir doğuncaya (sabah ezanının vaktine) kadar kasıtlı olarak cenabetli kalırsa, Ramazan ayı orucu ve kazası sahih olmaz. Ama; bunların dışındaki oruçların, özellikle müstehap orucun sahih olması akvadır (güçlü görüştür).

CENABETLİNİN SABAH EZANINA KADAR UYUMASI

117. Bir mükellef, mübarek Ramazan ayında sabah ezanından önce uykudan kalkıp muhtelim olduğunu görür ve sabah ezanından önce tekrar uyanırım ümidiyle tekrar uyur, güneş doğduktan sonra (sabah namazını kılmaksızın) uyanırsa, guslünü öğle ezanına kadar geciktirir ve öğleden sonra guslederek öğle ve ikinci namazını kılarca orucunun hükmü nedir?

Cevap: Sorudaki durumda ilk uyku olduğundan orucu sahihtir, ama ikinci kez uyur ve sabah namazına kadar uyanmazsa o günün orucunun kazasını tutması gerekir.

118. Geçen yıl sahur vakti cenabet guslü bana vacip oldu ve kendi kendime dedim vaktin daralmasını bekler ve daha

sonra teyemmüm ederim. Ama uykuya kalmışım ve uyanamamışım. Bu durumda benim vazifem nedir?

Cevap: Gerçi vakit daraldığında vazifenize amel etme kastınız varmış, ama o günün kazasını tutmak size vaciptir. Elbette sizin vazifeniz teyemmüm olsaydı ve sabah ezanından önce teyemmüm etmeye niyetiniz vardıysa ve uykuda kaldıysanız, ilk uykuda orucunuz sahihtir.

VACİP GUSÜL ESNASINDA EZAN OKUNMASI

119. Eğer cenabetli birisi sabah ezanına yakın uyanır ve gusül almaya başlar ve guslü bitmeden ezan okunursa orucunun hükmü ne olur?

Cevap: Eğer gusül etmeye yeterli vaktinin olduğuna emin olarak veya ihtimal vererek gusle başlarsa, bu yeterlidir ve orucu sahihtir.

120. Eğer sabah ezanından önce gusle başlarsam ve gusül esnasında ezan vakti girerse (Mesela başımı yıkarken veya sağ tarafımı yıkarken vakit girerse) acaba orucum sahih midir?

Cevap: Eğer gusül için vaktinizin olduğuna inanıyordusanız, orucunuz sahihtir.

UTANMADAN DOLAYI GUSLÜ TERKEDİP CENABET OLARAK KALMAK

121. Hamamı olmayan bir yerde yaşıyoruz. Bazen mübarek Ramazan ayında sabah ezanından önce uykudan uyandığımda cünüp olduğumu görüyorum. Bu vakitte suyun soğuk olmasının yanı sıra, halkın gözü önünde genç bir adam gece yarısı kalkıp bir küçük kazan ve benzerinde ısıtılan suyla gusletmesi de ayıptır. Bu durumda, yarının orucu hususunda görevim nedir? Teyemmüm edebilir miyim? Ve gusledemediğim takdirde orucu yememin hükmü nedir?

Cevap: Bir işin yalnızca zor olması veya halkın gö-zünde ayıp olması şer'î açıdan özür sayılmaz; gusletmek mükellefe çok çetin veya zararlı olmadıkça mümkün olan bir yolla gusletmelidir. Ama, çok meşakkatli veya zararlı olursa, görevi teyemmüm etmektir. Bu durumda, şafaktan önce teyemmüm ederse orucu sahihtir. Ama, eğer teyemmüm de etmezse orucu batıldır; ancak, gün boyunca orucu bozan şeylerden sakınması gerekir.

122. Ramazan ayı gecesinde bir yerde misafir olan kimse geceleyin ihtilam oluyor; misafir olduğundan ve yanında da yeterli elbise olmadığından dolayı oruçtan kaçmak için yarın sefere gitmeyi amaçlıyor; acaba, bu şahıs hiçbir şey yemeden sabah ezanından sonra sefere çıkmak niyetiyle hareket ederse, sefere çıkmayı niyet etmesi keffareti üzerinden kaldırır mı?

Cevap: Cenabetli olduğunun farkında olarak fecir doğmadan önce gusül ve teyemmüm etmeksizin sabahlarsa, sırf geceleyin sefere çıkmayı amaçlamak veya gündüz sefere çıkmak keffareti düşürmek için yeterli değildir.

123. Ramazan ayının birkaç gününü akrabalarımın birinin evinde geçirdim ve bu arada hem nezle olduğumdan ve hem de utancımın farz gusül (cenabet guslü) yerine teyemmüm etmekle yetindim ve öğleden önce gusletmedim. Bu işi birkaç gün tekrarladım; bu müddet içinde tuttuğum oruçlar sahih midir? Eğer sahih değilse üzerime keffaret farz olur mu?

Cevap: Oruç tutmanız gereken sabahın fecrinden önce guslü terk edip yerine teyemmüm almanız şer'î bir mazeret yüzünden olursa veya teyemmümü vaktin dar olduğu son zamanda alırsanız, teyemmümle orucunuz sahihtir, aksi durumda bu müddet içindeki oruçlarınız batıldır.

CENABET GUSLÜNÜN VACİPLİĞİ VEYA YAPILIŞ ŞEKLİNDE BİLGİSİZ OLMA

CENABET GUSLÜNÜN VACİPLİĞİ VEYA YAPILIŞ ŞEKLİNDE BİLGİ SAHİBİ OLMAYANIN ORUCU

124. Bulûğ çağına eriştiğinde guslün farz oluşunu ve alınma şeklini bilmeyen ve böylece on seneye yakın bir süre geçtikten sonra taklit etmesi gerektiğini ve guslün ona farz olduğunu anlayan bir kimsenin vazifesi nedir? Namaz ve oruçlarını kaza etmek gibi sorumlulukları var mıdır?

Cevap: Cünüp halinde kılmış olduğu bütün namazları kaza etmelidir. Yine, uykuda muhtelim olma veya başka bir yolla cünüp olduğunu bilir, ama cünüplünün oruçları için gusletmesinin gerekli olduğunu bilmezse, cünüp halinde tutmuş olduğu oruçları da kaza etmelidir.

125. Eğer bir adam cenabetli olduğu hâlde birkaç gün oruç tutar ve cenabetten temizlenmenin oruç için şart olduğunu bilmezse, cenabetli olarak oruç tuttuğu günlerden dolayı üzerine keffaret farz olur mu, yoksa sadece kazası yeterli midir?

Cevap: Sorudaki durumda kaza yeterlidir.

126. 14 yaşından önce ve sonra istimna eden ve meni geldiği halde gusül etmeyen bir gencin görevi nedir? Acaba; istimna edip ondan meni geldiği bu süre içerisinde gusletmesi farz mıydı? Veya bu süre içerisinde kılmış olduğu bütün namazlar, tuttuğu oruçlar batıl mıdır ve onları kaza etmesi mi gerekir? Elbette, muhtelim olduğunda da gusletmiyordu ve meni gelmesinin guslü gerektirdiğini de bilmiyordu.

Cevap: Bir defa gusletmek, şimdiye kadar vaki olmuş olan bütün cenabetler için kifayet eder. Kesin olarak cenabet halinde kılmış olduğunu bildiği bütün namazları da kaza etmelidir. Ama; oruca gelince, eğer oruç tutacağı günlerin akşamları cünüp olduğunu bilmiyorduydu o oruçlar doğrudur ve kaza etmesi de gerekmez. Eğer ondan meni geldiğini, cünüp olduğunu biliyor, ama orucunun sahih olması için gusül etmesi gerektiğini bilmiyorduydu, böylece tutmuş olduğu bütün oruçları kaza etmelidir.

127. Cinsel ilişki bulûğ belirtilerinden sayılıp şer'î tekliflerin farz olmasına sebep olur mu? Ve eğer insan bunun hükmünü bilmez ve birkaç yıl sonra öğrenirse, acaba ona cenabet guslü farz olur mu? Ve acaba gusletmeden yerine getirdiği taharetin şart olduğu namaz ve oruç gibi ameller batıl olup onların kaza edilmesi farz mıdır?

Cevap: Meni çıkmaksızın gerçekleşen cinsel ilişki, bulûğ belirtilerinden değildir, ancak bu amel cenabete sebep olur ve bulûğ çağına erdikten sonra ondan dolayı gusül etmek farzdır. Bulûğ belirtilerinden birini görmeyen kimsenin şer'an baliğ olduğuna hükmedilmez ve böyle birisi şer'î hükümlerle mükellef olmaz. Dolayısıyla küçük yaşında cinsel ilişki sebebiyle cünüp olan bir kişi baliğ olduktan sonra cenabet guslü almaksızın namaz kılar ve oruç tutarsa, namazlarını iade etmesi gerekir; ancak cenabetli olduğunu bilmediğinden böyle yapmışsa oruçlarını iade etmesi gerekmez.

BATIL GUSÜLLE TUTULAN ORUÇ

128. Cenabet guslü alırken, önce sağ tarafımı, sonra başımı, daha sonra da sol tarafımı yıkıyordum. Konuyu sorup öğrenmedim de; bu durumda benim namaz ve oruçlarımın hükmü nedir?

Cevap: Bu şekilde alınan gusül batıldır; dolayısıyla, böyle yapılan gusül ile kılınmış olan namazlar da batıldır ve

kaza edilmesi gerekir. Ama oruçlara gelince; mezkur şekilde alınan guslün doğru olduğuna inanıyordusanız ve kasıtlı olarak sabah ezanına kadar cünüp olarak kalmadıysanız, orucunuz sahihtir.

129. Cehalet yüzünden bir süre gusülde tertibe uymayan bir şahsın namaz ve orucunun hükmü nedir?

Cevap: Guslü batıl edecek şekilde tertibe riayet etmemişse, mesela baş ve boyunu yıkamadan önce sağ tarafı veya sağ tarafı yıkamadan sol tarafı yıkamışsa, bu durumda büyük hadesle kıldığı namazların kazası farzdır; ancak o zamanlar guslünün sahih olduğuna inanıyordusa orucu sahihtir.

130. İki yıl önce birkaç taklit merciinin risalesine baktığımda Rehberin gusülde tertiple ilgili fetvasına baktığımda bu işin ihtiyatı vacip gereği olduğunu öğrendim. Bu konuda, gusülde tertibi ihtiyatı müstehap bilen başka bir mercinin fetvasına uydum. Ama daha sonra Rehberin gusülde tertiple ilgili fetvasının, (ihtiyatı vacip değil) vacip olduğunu öğrendim. Bu geçen iki yılda kıldığım namazların ve tuttuğum oruçların hükmü nedir?

Cevap: Geçmiş namaz ve oruçlarınız sahih hükmündedir.

CENABET GUSÜLLERİNDEN BİRİSİNİN BATIL OLDUĞUNA EMİN OLUNARAK TUTULAN ORUÇ

131. Bir kişi Ramazan ayının, mesela yirmisinde, yirmi beşinde ve yirmi yedisinde olmak üzere üç kere cenabet guslü alırsa ve daha sonra gusüllerinden birisinin batıl olduğunu kesin olarak bilirse bu durumda namaz ve orucunun hükmü nedir?

Cevap: Orucu sahihtir; ancak üzerine farz olan görevini yerine getirdiğine emin olabilecek şekilde namazlarını kaza etmesi farzdır.

NECİS SUYLA GUSÜL ALINDIĞINDA TUTULAN ORUÇ

132. Mübarek Ramazan ayında necis suyla gusleden ve bir hafta sonra suyun necis olduğunu hatırlayan kimsenin bu müddet içerisindeki oruç ve namazının hükmü nedir?

Cevap: Namazı batıldır ve kaza etmesi gerekir; ama orucu sahihtir.

KENDİSİNDEN MENİ ÇIKMA İHTİMALİ OLAN ORUÇLUNUN CENABETKEN VAZİFESİ

133. Bir adam yakalandığı bir hastalık yüzünden idrarı damla damla akmaktadır, fakat bu durumu geçicidir. Yani her idrardan sonra bir saat veya daha çok devam etmektedir. Bu adamın oruçla ilgili vazifesi nedir? Şöyle ki, bazı gecelerde cünüp oluyor, ezandan bir saat önce uykudan kalkıyor idrar damlalarıyla beraber meni de çıkması mümkündür; cenabetten temizlenmiş halde sabahlaması için vazifesi nedir?

Cevap: Sabah ezanından önce gusleder veya cenabet yerine teyemmüm ederse, -bundan sonra elinde olmaksızın meni çıksa da orucu sahihtir.

İSTİMNA (KENDİ KENDİNİ TATMİN ETME)

134. Eğer oruçlu kişi kendisinden meni çıkmasına neden olacak bir davranışta bulunursa orucu batıl olur.

ORUÇLUYKEN İSTİMNA ETMENİN KEFFARESİ

135. İstimnanın orucu batıl ettiğini bildiği halde oruçluyken istimna yapan mükellefin, üzerine cem keffareti farz olur mu? İstimnanın orucu batıl ettiğini bilmez ve istimna yaparsa hükmü nedir?

Cevap: Eğer bilerek istimna yaparsa ve ondan meni gelirse cem keffaresi ona vacip olmaz. Ama ihtiyatı müstehap gereği cem keffaresi verse daha iyidir.

STİMNAYA ADET ETMEK VE ORUCUN HÜKMÜ

136. Birkaç yıldır Ramazan ayında ve diğer aylarda istimnaya müptela olan kimsenin namaz ve orucunun hükmü nedir?

Cevap: İstimna mutlaka haramdır, meni çıkmasına sebep olursa cenabete yol açar; oruçluyken bu işi yaparsa haramla orucu batıl etme hükmündedir. Gusül ve teyemmüm almaksızın, cünüplü olarak namaz kılar veya oruç tutarsa namaz ve orucu batıldır ve onları kaza etmesi farzdır.

ORUÇLUNUN ŞEHVET KABARTAN SAHNEYE BAKARAK CENABET OLMASI

137. Oruçlu bir kimse Ramazan ayında şehveti tahrik eden bir manzaraya bakar ve cünüp olursa orucu batıl olur mu?

Cevap: Meni çıkması kastıyla bakarsa veya baktığında cünüp olacağını bilirse ya da adet ve alışkanlığı gereğince baktığında cünüp oluyorsa, buna rağmen kasten bakar ve cünüp olursa bilerek cünüp olan kimsenin hükmündedir. Yani boynuna hem kaza hemde keffare gelir.

ORUÇLUNUN NAMAHPREMLE KONUŞMASI SONUCU CENABET OLMASI

138. Mahrem olmayan kadınla telefonla konuşma esnasında oluşan tedirginlikten dolayı ve arada istimna sebeplerinden hiçbirisi olmadan Mübarek Ramazan ayında benden meni çıktı; ancak, o kadınla konuşmam lezzet alma kastıyla değildi, bu durumda acaba orucum batıl olur mu? Eğer batıl olursa keffaret de farz mıdır?

Cevap: Daha önce bir kadınla konuşmanız yüzünden adetiniz icabı sizden meni çıkmıyorduydu ve o kadınla telefonla konuşmanız şehvet ve lezzet kastıyla da değildiyse, buna rağmen elinizde almaksızın sizden meni çıktıysa böyle bir şey orucu batıl etmez ve üzerinize de bir şey gelmez.

ORUÇLUKEN İHTİLAM OLMA

139. Oruçluken ihtilam olma (uykuda cenabet olma) orucu batıl etmez. Oruçlu şahıs gündüz uyuduğunda ihtilam olacağını bilirse uyumanın önünü alması gerekmez.

140. Eğer oruçlu kendisinden meni çıkarken uyanırsa meninin çıkmasını engellemesi vacip değildir.

141. Eğer oruçlu şahıs ramazan ayında sabah namazından sonra veya öğle namazından sonra uyur ve elinde olmadan muhtelim olursa vazifesi nedir? Acaba orucu batıl olur mu?

Cevap: Orucu sahihtir.

ORUÇLUNUN UYKUDA CENABET OLMASI VE SABAH EZANINDAN SONRA UYANMASI

142. Sabah ezanından sonra veya önce uyur, uykuda muhtelim olur ve ezandan sonra kalkarsa guslü için tanınan müddet ne kadardır?

Cevap: Sorudaki takdirde cenabetli olması o günkü orucuna zarar dokundurmaz; ancak namaz için gusletmesi farzdır, guslü namaz vaktine kadar da geciktirebilir.

RAMAZAN AYINDA SABAH EZANINDAN SONRA İHTİLAM OLMAK

143. Eğer ramazan ayında sabah namazından sonra ihtilam olursam ne yapmam gerekir?

Cevap: Oruç sahihtir ve öğle namazı için gusül etmesi gerekir.

ALLAH, PEYGAMBERLERE VE MASUMLARA (A.S) YALAN İSNAT ETMEK

144. Sonradan tövbe edilip yalan söylendiği bildirilse dahi Allaha, peygamberlere ve masumlara yalan isnat etmek ihtiyat gereği orucu batıl eder.

HZ. FATIMAYA (S.A) YALAN İSNAT ETMEK

145. Acaba Hz. Fatıma'ya (s.a) yalan isnat etmek orucu batıl eder mi?

Cevap: Evet ihtiyatı vacip gereği orucu batıl eder

KİSA HADİSİNİ HZ. FATIMAYA İSNAT ETMEK

146. Hz. Fatıma'dan (s.a) nakledilen Kısa hadis-i şerifesi muteber hadis midir? Acaba; oruçlu iken bu hadis Hz. Fatıma'ya (s.a) nispet edilebilir mi?

Cevap: Nispet verme o konudaki kitaplardan naklet-me yoluyla olursa, sakıncası yoktur.

SAHİH OLDUĞUNDA ŞÜPHE EDİLEN DUANIN RAMAZAN AYINDA OKUNMASI

147. Ramazan ayında, birinci günün duası, ikinci günün duası şeklinde her gün için özel dualar nakledilmiştir; bu duaların sıhhatinde şüphe edilirse, onları okumanın hükmü nedir?

Cevap: Her halükârda, o dualar nakledilmiştir ve şer'an beğenilen bir iş sayılacağı ümidiyle okumanın sakıncası yoktur.

BOĞAZA YOĞUN TOZ KAÇIRMAK

İhtiyatı vacip gereği oruçlu kimse yoğun tozu (mesela toprak zemini süpürürken yerden yükselen toz gibi) yutmamalıdır. Yine ihtiyatı vacip gereği sigara dumanı ve diğer dumanlı içeceklerin dumanını yutmak orucu batıl eder.

ORUÇLUNUN TOZ YUTMASI

148. Ben demir madeninde çalışmaktayım ve işim gereği her gün maden ocağına girerek çalışmak zorundayım. Oradaki iş araçlarını kullandığımda ağızma toz kaçıyor; yılın diğer aylarında da durumum böyledir, bu durumda vazifem nedir? Bu halde orucum sahih midir?

Cevap: Oruçluyken toz yutmak orucu batıl eder, dolayısıyla toz yutmaktan kaçınmak farzdır. Ancak; yutmaksızın sırf ağız ve buruna girmesi orucu batıl etmez.

SİĞARA TİRYAKİLERİNİN ORUÇLARI

149. Ben sigara içmeğe alışkınım. Mübarek Ra-mazan ayında elimde olmadan (sigara içmediğim için) sinirleniyorum. Bu hâlim ailemi huzursuz ediyor, ben de şahsen bu durumdan rahatsız oluyorum; bu durumda vazifem nedir?

Cevap: Ramazan ayının orucu üzerinize farzdır ve ihtiyatı vacip gereği oruçluyken sigara içmeniz caiz değildir. Ayrıca hiçbir haklı sebep yokken diğerlerine sert davranmamanız gerekir.

150. Sigara tiryakisi birisinin oruç tutması gerekiyorsa ve günlükte mutlaka birkaç sigara içmesi gerekiyorsa bu durumda tuttuğu oruç sahih midir?

Cevap: İhtiyatı vacip gereği oruçlu kimse dumanlı içeceklerin dumanından sakınmalıdır ve mecburiyetin oluşması orucun vacipliğini insanın boynundan kaldırmaz.

SİĞARA VE UYUŞTURUCU MADDE KULLANMA

151. Sigara gibi dumanlı içeceklerin oruçluyken kullanılmasının hükmü nedir?

Cevap: İhtiyatı vacip gereği oruçlu kimse dumanlı içeceklerden ve burun yoluyla veya dil altından alınan uyuşturucu maddelerden kaçınmalıdır.

ORUÇLUYKEN NAS MADDESİ KULLANMA

152. Dilin altına bırakılan ve birkaç dakika sonra dışarı atılan tütün ve diğer şeyden yapılan "nas" maddesi orucu batıl eder mi?

Cevap: "Nas" maddesine karışan salıyı yutmak orucu batıl eder.

BAŞI SUYA DALDIRMA

153. Eğer oruçlu kimse bilerek başının tamamını suya daldırırsa ihtiyatı vacip gereği orucu batıldır ve o günün orucunu kaza etmesi gerekir.

154. Bir önceki meselenin hükmünde baş suya daldırılırken bedeninin tamamının da suda olmasıyla sadece başın suya daldırılması arasında fark yoktur.

155. Eğer başın yarısını suya daldırır ve sudan çıkardıktan sonra başının diğer yarısını suya daldırırsa orucu batıl olmaz.

156. Eğer başın tamamını suya daldırır, ama biraz saçları dışarıda kalırsa orucu batıl olur.

157. Eğer başının tamamının suya dalıp dalmadığında şüphe ederse orucu sahihtir.

158. Eğer oruçlu elinde olmadan suya düşer ve başının tamamı suya dalarsa orucu batıl değildir. Elbette hemen başını sudan dışarı çıkarmalıdır. Aynı şekilde oruçlu olduğunu unutarak başını suya daldırırsa orucu batıl değildir. Ama oruçlu olduğunu hatırlar hatırlamaz başını sudan çıkarması gerekir.

BAŞI MUZAF SUYA DALDIRMAK

159. Acaba başı muzaf suya daldırmak orucu batıl eder mi?

Cevap: Orucu batıl etmez. Ama ihtiyatı vacip gereği başın gül suyuna daldırılmaması gerekir.

DALGIÇLIK ELBİSESİYLE SUYA DALMA

160. Bedeni ıslanmayacak şekilde özel dalgıç elbisesi ve benzeriyle suya dalan kimsenin orucunun hükmü nedir?

Cevap: Elbise başına yapışmış olursa, orucunun sahih olması sakıncalıdır; ihtiyaten farz olarak orucunu kaza etmelidir.

BAŞA SU DÖKME

161. Damağından çok kan gelen oruçlu kimsenin orucu batıl olur mu? Oruçlu kimsenin bir maşrapayla başına su dökmesi caiz midir?

Cevap: Damaktan çıkan kanı yutmadığı müddetçe orucu batıl olmaz. Maşrapa ve benzeri şeylerle başa su dökmek de oruca zarar dokundurmaz.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

ORUÇLUNUN UNUTARAK İRTİMASİ GUSÜL ALMASI

162. Oruçlu kimse cünüp olur ve öğleden önce de bunun farkına varmaz; farkına varınca irtimasî gusül ederse, 160 orucu batıl olur mu? Guslettikten sonra bunu fark ederse orucun kazası farz olur mu?

Cevap: İrtimasî gusül alması unutkanlık ve gaflet yüzünden olursa gusül ve orucu sahihtir; orucun kazası farz değildir.

İMALE YAPMAK

163. Sıvı bir şeyle İmale yapmak* mecburiyetten dolayı olsa veya tedavi için olsa dahi orucu batıl eder.

KADINLARIN FİTİL KULLANMALARI

164. Kadınların tedavi için alttan kullandıkları fitillerin oruca bir zararı var mıdır?

Cevap: Bu ilaçları kullanmanın oruca zararı yoktur.

165. Ben evli bir kadını. Ramazan ayında hamile olduğum için oruç benim için zordu. Tavsiye gereği Ramazan ayının günlerinin birçoğunda fitil kullandım. Acaba o günlerin kazasını yerine getirmem gerekir mi?

Cevap: Eğer fitil katı halde idise sakıncası yoktur ve oruçların kaza edilmesi gerekmez.

---

*İnsanın dışkı mahallinden bedenine özel aletlerle sıvı ilaç verilmesi.

İSTİFRAĞ ETMEK

166. Oruçlu kişi hastalık ve benzeri bir sebepten dolayı mecburiyetten dahi olsa bilerek istifrağ ederse orucu batıl olur. Ama yanlışlıkla veya elinde olmadan istifrağ ederse sakıncası yoktur.

167. Eğer oruçluyken geçirir ve ağzına bir şey gelirse onu dışarı tükürmesi gerekir. Ama elinde olmadan onu yutarsa orucu sahihtir.

MİDE BULANIRKEN İSTİFRAĞ ETME

168. Eğer oruçlu şahıs midesi bulandığı için istifrağ ederse orucunun hükmü ne olur?

Cevap: Eğer elinde olmadan olursa sakıncası yoktur. Ama bilerek istifrağ ederse orucu batıl olur.

ORUCU BATIL EDEN BAZI ŞEYLERİN HÜKÜMLERİ

169. Orucu batıl eden şeyler (yeme, içme ve benzeri...) vasıtasıyla orucun batıl olması için bunların bilerek ve istenerek yapılması gerekir. Ama bilerek ve isteyerek olmazsa, mesela şahsın ayağı kayıp suya düşerse veya unutarak bir şey yerse yada oruçlunun boğazına zorla bir şeyler dökerlerse oruç batıl olmaz.

170. Eğer oruçlunun kendisini yemek yemeğe zorlarlarsa, mesela ona, eğer orucu yemezsen canına veya malına zarar vereceğiz derlerse ve bu zararı önlemek için orucunu yerse, orucu batıl olur.

171. Eğer oruçlu yanlışlıkla orucu batıl eden şeylerden birisini yaparsa ve daha sonra nasılsa orucum batıl oldu diyerek yeniden orucu batıl eden şeylerden birisini yaparsa orucu batıl olur.

ORUÇLUYKEN GÜZEL KOKU KULLANMAK

172. Ramazan ayında oruçlu kişinin güzel koku kullanmasının hükmü nedir?

Cevap: Oruçlu şahsı koku kullanması sünnettir. Ama kokulu bitkileri koklaması mekruhtur.

DOKTORUN MENETMESİ

DOKTORUN ORUÇTAN MENETMESİNİN ÖLÇÜSÜ

173. Bazı doktorların şer'i hükümden haberdar olmamalarını göz önünde bulundurarak bir kimseyi oruç tutmaktan men eden doktorun sözünü dinlemek farz mıdır?

Cevap: Doktorun sözünden orucun kendisine zararlı olacağına mutmain olursa veya doktorun sözüne veya halk tarafından kabul edilen diğer bir sebebe istinaden orucun kendisine zararlı olacağından korkarsa, oruç tutması farz değildir. Hatta oruç tutması caiz değildir.

GÜVENİLMEYEN DOKTORUN MENETMESİ

174. Dine bağlılıkları zayıf olan bazı doktorlar, zararlı olduğu bahanesiyle hastaları oruç tutmaktan menetmekteler. Bu gibi doktorların sözleri şer'an geçerli sayılır mı?

Cevap: Doktor kendisi güvenilir olmaz, sözü de güven kazandırmaz ve orucun zararlı olduğu hususunda endişe ve korkmaya da sebep olmazsa bu durumda onun sözü geçerli değildir. Ama böyle değilse oruç tutmaması gerekir.

DOKTOR MENETMESİNE RAĞMEN ORUÇ TUTMAK

175. Göz doktoru oruç tutmamı yasaklayarak gözümden rahatsız olduğum için kesinlikle oruç tutmamam gerektiğini söylemesine rağmen rahat edemediğimden oruç tutmaya karar verdim. Ancak; bir çok zorluklarla karşılaştım. Bazen akşam ezanına kadar bir şey hissetmememe rağmen, bazen de ikindi vakitlerinde rahatsız oluyordum. Bu durumda orucun bana farz olup olmadığına şüphe ettiğim halde orucumu akşama kadar sürdürüyordum; sorum şudur: Acaba oruç tutmak bana farz mıdır? Oruç tuttuğum günlerde akşama kadar orucumu sürdürebileceğimden emin olmadığım durumlarda niyetim ne olmalıdır?

Cevap: Dindar ve emin bir doktorun sözüne dayanarak oruç tutmanızın size zararlı olduğuna dair itminan kazanırsanız veya oruç tuttuğunuzda gözünüze bir zarar dokunmasından endişelenirseniz, oruç tutmanız farz değildir; hatta caiz bile olmaz. Zararlı olacağından endişelendiğiniz durumda oruç niyeti etmeniz de sahih değildir. Ancak; size bir zarar gelmesinden endişelenmezseniz oruç tutmanızın sakıncası yoktur; tabi, orucun sahih olması gerçekten onun zararlı olmamasına bağlıdır.

176. Geçen yıl uzman bir doktor vasıtasıyla böbreklerimden ameliyat oldum. Doktor, ömrüm boyunca oruç tutmamı bana yasakladı. Ben şimdiye kadar hiç rahatsızlık hissetmedim, normal olarak yiyip içmekteyim, bu durumda vazifem nedir?

Cevap: Bizzat kendiniz orucun size zararlı olacağından endişelenmez ve buna şer'i bir deliliniz de olmazsa, Ramazan ayının orucunu tutmanız farzdır.

DOKTORUN SÖZÜNE UYARAK ORUÇ TUTMAYIP DAHA SONRA TUTMASI GEREKTİĞİNİ ANLAMAK

177. Doktorun, orucun zararlı olduğunu söylemesi nedeniyle oruç tutmayan hasta, birkaç yıl sonra orucun kendisine zararlı olmadığını ve doktorun kendisini oruçtan men etmek hususunda yanıldığını anlarsa, üzerine kaza ve keffaret farz olur mu?

Cevap: Güvenilir ve uzman bir doktorun bildirmesi neticesinde veya halk arasında geçerli sayılan başka bir

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

---

kaynaktan, kendisine bir zarar ulaşacağından korktuğu için oruç tutmazsa, sadece kaza farz olur.

ZARARDAN KORKMA

ZARARLI ORUCU TEŞHİS ETMENİN ÖLÇÜSÜ

178. Annem ağır bir hastalığa yakalanmıştır. Babam da cismen zayıf olduğu için zorluk çekmektedir ve buna rağmen her ikisi de oruç tutmaktalar. Oruç tutmalarının hastalıklarının şiddetlenmesine sebep olduğu bazen belli oluyor. Şimdiye kadar onları, en azından hastalıkları ağırlaştığında oruç tutmamaya ikna edemedim; bu hususta bizi aydınlatır mısınız?

Cevap: Orucun hastalığa sebep olduğunu veya hastalığı ağırlaştırdığını ya da oruç tutmaya gücü olmadığını belirlemek hususunda ölçü; oruç tutan kimsenin kendi teşhisidir. Ama orucun zararlı olduğunu anlar ve buna rağmen yine oruç tutmak isterse bu durumda oruç tutması haram olur.

ZARARINDAN KORKARAK ORUCU BOZMAK

179. İnsan önemli bir mazereti göz önünde bulundurup orucun kendisine farz olmadığına dair yüzde ellinin üzerinde bir ihtimale dayanarak oruç tutmaz da daha sonra orucun kendisine farz olduğunun farkına varırsa, kaza ve keffaret hususunda vazifesi nedir?

Cevap: Sırf orucun kendisine farz olmadığı ihtimaliyle Ramazan ayının orucunu yemiş olursa, bu durumda; kaza dışında keffaret de farz olur. Eğer kendisine bir zarar ulaşmasından korkarak orucunu yemişse ve korkusu insanların nezdinde makbul olan geçerli bir sebebe dayanırsa, keffaret farz olmaz, ama kazasını tutması farzdır.

ÖZEL HASTALARIN ORUCU

BÖBREK HASTALARININ ORUCU

180. Bendenizin böbrekleri düzenli taş ürettiğinden doktor tavsiyesi gereği oruç tutmamam gerekiyor. Ama orucu yemekte içimden gelmiyor. Bir veya üç kerede üç bardak su içtiğimde problemimim çözülüyor. Bu durumda göz önünde bulundurulduğunda acaba orucumu tutabilir miyim?

Cevap: Eğer böbrek hastalığını önlemek için gün boyu su ve benzeri sıvıları almanız gerekiyorsa oruç tutmak size vacip değildir. Hatta oruç tutmanız caiz de değildir. Su içtiğiniz takdirde de orucunuz batıl olur.

ŞEKER HASTALARININ ORUCU

181. Şeker hastalığına yakalanan kimseler günde bir veya iki defa iğneyle insülin kullanmak zorunda kalıyorlar. Böyle hastalar için doktorlar, şeker miktarının ani düşüşünün baygınlığa yol açmaması için bazen günde dört defa yemek yemelerini tavsiye ediyor; bu gibi insanların oruca karşı vazifeleri hakkında görüşünüzü belirtir misiniz?

Cevap: Sabahtan akşama kadar (oruçlu kalıp) yemek ve içmekten sakınmak zararlı olursa oruç tutmaları farz olmadığı gibi, oruç tutmaları caiz bile değildir.

ORUÇLUYKEN İLAÇ KULLANMAK

182. Oruçluyken tansiyonun yükselmesini önlemek için hap yutmak caiz midir?

Cevap: Tansiyonun yükselmesini önlemek için Ramazan ayında kullanmak zaruri olursa, sakıncası yoktur. Ancak; onu yutmakla oruç batıl olur.

183. Ben ve halkın bir grubu tedavi için kullanılan haplara yemek ve içmek denilmediğini düşünüyorsak, acaba tedavi için hap kullanabilir miyim; bunun orucuma sakıncası var mıdır?

Cevap: Yutmak yoluyla kullanılan haplar orucu batıl eder.

RAMAZAN AYINDA DÜZENLİ İLAÇ KULLANMAK ZORUNDA KALMAK

184. Acaba hasta olduğu için doktorun desturuyla günde üç kez ilaç kullanması gereken birisi oruç tutabilir mi?

Cevap: Oruç tutamaz.

YAPAY TENEFFÜS

185. Acaba cihaz aracılığıyla yapay teneffüs orucu batıl eder mi?

Cevap: Cihazla yapay teneffüs orucu batıl etmez.

NEFES DARLIĞI İÇİN SPEY KULLANMAK

186. İleri düzeyde nefes darlığına yakalanmış hastalar için bir tür ilaç üretilmiştir. Bir kutu içerisine gaz şeklinde sıkıştırılmış bu ilaç ağızdan içeri sıkıldığında hastanın akciğerlerine ulaşıyor ve onu rahatlatıyor. Hastalar bazen gün içerisinde birkaç kez bu ilacı kullanmak zorunda kalıyor. Acaba bu ilacı kullananın oruç tutması caiz midir? Şunu da dikkate alın ki bu ilacı kullanmadan oruç tutmak ya imkansız yada çok zordur.

Cevap: Eğer bu alet, ilaçsız veya pudra şeklinde akciğerlere serpilene ilaçla birlikte sadece teneffüs yolunu açmak için kullanılıyorsa oruca zarar vermez.

187. Ben akciğer hastalığı olan birisiyim ve ilaç kullanmama şansım yok. Özellikle hastalığım şiddetlenince. Benim ilacım bir tür spreydir. Bazen nefes açan cihazda kullanıyorum. Acaba oruçluyken bu ilacı kullanabilir miyim?

Cevap: Sprey kullanıldığında boğaza ulaşan şeye yemek ve içmek denmezse bunun oruca bir zararı yoktur. Görüldüğü kadarıyla da sprey kullanmağa yeme içme denmiyor ve sadece bu konuda şüphe duyulması spreyi kullanmaktan menetmek için yeterli sebep değildir.

ORUÇLUYKEN İĞNE YAPILMASI

ORUÇLUYKEN AŞI YAPTIRMA

188. Oruçluyken hepatit aşısı yaptırmanın hükmü nedir? Acaba orucu batıl eder mi?

Cevap: Eğer aşı kasa yapılırsa sakıncası yoktur.

İĞNE VE SERUM YAPTIRMAK

189. Mübarek Ramazan ayında oruçlu bir kimseye iğne yapılmasının hükmü nedir?

Cevap: İhtiyatı vacip gereği Oruçlu kimse; beleyici, takviyet edici, damardan yapılan iğnelerden ve serum çeşitlerinden sakınması gerekir. Ama ilaç niteliği taşıyıp kasa yapılan ve uyuşturma maksatlı yapılan iğnelerin sakıncası yoktur.

190. Ramazan ayında oruçluyken serum yaptırmanın hükmü nedir?

Cevap: İhtiyatı vacip gereği serum yaptırmaktan sakınmak gerekir. Serum ister besleyici olsun ve isterse sadece ilaç içerikli veya benzeri bir şey olsun fark etmez.

KAN ALMA

191. Talasemi hastalığına yakalandığımdan düzenli kan almam gerekiyor. Ben orucumu tutuyorum. Acaba orucum sahih midir, yoksa kaza mı etmem gerekir?

Cevap: İhtiyatı vacip gereği kan almak orucu batıl eder.

ORUÇLUYKEN KAN ÇIKMASI

192. Acaba ramazan ayında bedenden kanın çıkmasını sağlamak orucu batıl eder mi?

Cevap: Bu orucu batıl eden şeylerden değildir. Ama kan akıtılması (hacamat veya benzeri bir şeyle) oruçlunun halsizleşmesine neden olursa mekruhtur.

DİŞ HEKİMLİĞİYLE İLGİLİ HÜKÜMLER

ORUÇLUNUN DİŞİNİ YAPMAK VE ÇEKMEK

193. Diş hekiminin yaptığı; diş çekme, kanal tedavisi, uyuşturma ve dolgu gibi işler oruçlunun orucunu batıl eder mi?

Cevap: Eğer bir şey yutulmazsa oruç sahihtir.

ORUÇLUNUN AĞZINDAN KAN GELMESİ

194. Oruçlu olan bir kimsenin ağzından kan gelirse, orucu batıl olur mu?

Cevap: Bu yüzden orucu batıl olmaz, ancak kanın boğaza ulaşmasını engellemesi farzdır.

DİŞ ETİ VE DİŞİN KANI

195. Eğer ramazan ayında ağız ve diş etlerinden kan gelirse acaba ağız içinin yıkanması mı gerekir?

Cevap: Kanı bilerek yutmak caiz değildir. Eğer bilerek kan yutulursa orucu bilerek haram yoldan bozma hükmüne girer. Ağızın içini yıkamak şart değildir.

ORUÇLUYKEN DİŞ ETİ KANINI YUTTUĞUNDAN ŞÜPHELENME

196. Oruçluyken çoğu zaman tükürüğüm damağımdan sızan kanla karışıyor. Bazen tükürüğümün kanla karışarak mideme gidip gitmediğinden şüphe ediyorum; bu hususta beni aydınlatır mısınız?

Cevap: Damağıңызdan akan kan, tükürüğünüzde yok olursa paktır; onu yutmak sakıncasızdır ve orucu da batıl etmez. Kanla karışıp, karışmadığında şüphe edilen tükürüğü yutmanın sakıncası olmadığı gibi oruca da zararı yoktur.

DİŞ KORUYUCUSUNDAN FAYDALANMA

197. Oruçluyken hareketli diş koruyucularından faydalanmanın hükmü nedir?

Cevap: Sakıncası yoktur.

KADINLARIN SÜT VERMELERİ VE HAMİLELİKLERİ

HAMİLE KADININ ORUCU

198. Hamile olan kadın orucun cenine zararlı olup olmadığını bilmezse oruç tutması farz olur mu?

Cevap: Oruç tuttuğunda cenine bir zarar gelmesinden korkar ve bu korkusu halk tarafından kabul edilen bir sebebe dayanırsa, orucunu yemesi farzdır; aksi durumda oruç tutması farz olur.

ZARAR KORKUSU OLAN HAMİLE VEYA SÜT EMZİREN KADININ ORUCU

199. Hamile bir kadın diğer bir çocuğunu da emzirir ve aynı zamanda Ramazan ayının orucunu da tutar, rahmindeki bebeği ölü olarak dünyaya getirirse; önceden oruç tutmasının zararlı olduğuna ihtimal verdiği halde oruç tutmuşsa tuttuğu oruç sahih midir? Diyet vermesi de farz olur mu? Eğer zararlı olmasına ihtimal vermeden tutmuş, ancak sonra zararlı olduğu anlaşılmışsa vazifesi nedir?

Cevap: Önceden orucun zararlı olacağından korkar ve bu korkusu halk tarafından doğrulanacak şekilde olursa veya sonradan orucun kendisine veya cenine zararlı olduğu anlaşılırsa orucu sahih değildir. O orucu kaza etmesi farzdır. Ancak; ceninin diyetinin farz oluşu, annesinin oruç tuttuğu için ceninin öldüğünün ispatlanmasına bağlıdır.

Soru: Bir kadın hamile olduğundan dolayı iki yıl peş peşe mübarek ramazan ayı oruçlarını tutamamıştır. Ama şu anda oruç tutmağa gücü vardır. Bu durumda onun hükmü nedir? Acaba cem keffaresi mi ona vacip olur, yoksa oruçları kaza etse yeterli midir? Oruç kazalarını geciktirmesinin hükmü nedir?

Cevap: Eğer şer'i bir özürden dolayı ramazan ayı orucunu tutmamışsa sadece onun boynuna kaza vacip olur. Eğer bu bayan orucu doğurduğu çocuğa veya hamile olduğu çocuğa bir zarar verir korkusuyla yemiştir kazaya ilave olarak her gün için yaklaşık 750 gram yiyecek fakire fidye olarak vermesi gerekir. Eğer orucun kazasını bir ramazandan bir sonraki ramazana kadar şer'i bir özrü olmadan tutmazsa boynuna bir başka fidye daha gelir. Yani onun içinde her güne 750 gram yiyecek fakire vermesi gerekir. Ancak orucu kendisine zarar verir korkusuyla yemiştir ve bu zarar korkusu bir sonraki ramazana kadar devam etmişse yediği oruçları kaza etmesi gerekmez ve sadece her gün için bir fidye vermesi gerekir.

KADINLARIN AYLIK ADETLERİ

ORUÇLUYKEN ADET OLMAK

201. Ramazan ayında akşam ezanına iki saat veya daha az bir süre kala, hayız olan kadının orucu batıl olur mu?

Cevap: Evet, orucu batıl olur.

202. Belli bir günde oruç tutmayı nezreden kadın oruç halinde hayız olursa hükmü nedir?

Cevap: Kadın günün bir kısmında dahi hayız olursa, orucu batıl olur ve temizlendikten sonra kazası farzdır.

203. Altmış gün keffare orucu tutmak isteyen bir bayan oruç esnasında adet ve benzeri sıkıntılarla karşılaşır ne yapması gerekir?

Cevap: Adetinin bitiminde geriye kalan oruçlarını tutabilir ve tekrar oruçları baştan alması gerekmez.

SABAH EZANINDAN SONRA ADETTE TEMİZLENMEK

204. Adetli bayan ramazan ayında sabah namazından önce adetten temizlenirse vazifesi nedir?

Cevap: Eğer gusül için vakti varsa gusül almalı ve eğer vakit darsa teyemmüm etmelidir ve bu şekilde tuttuğu oruç sahihtir. Ama bilerek gusül veya teyemmüm yapmazsa orucu batıldır ve keffare vermesi gerekir.

RAMAZANDA GÜN İÇİNDE ADETTE TEMİZLENDİĞİNİ FARK ETME

205. Eğer bir bayan adetten temizlendiğine emin olmadığından gece gusül etmezse ve gün içerisinde gece temizlendiğini fark ederse bu gün için vazifesi yeme içmeden kaçınmak mıdır?

Cevap: Sorudaki durumda eğer orucu bozacak bir şey yapmamışsa oruca niyet etmelidir ve ihtiyatı vacip gereği (sonradan) bu günün orucunu kaza etmelidir. Ama orucu bozacak bir şey yapmışsa boynuna keffare gelmez.

FITRA ZEKATININ VACİP OLMA ŞARTLARI

MİSAFİRİN FITRA ZEKATI

225. Sadece bayram akşamı eve gelen misafirin fıtra zekatının durumu ne olur?

Cevap: Onun fıtrası ev sahibinin boynuna değildir.

226. Eğer bayram akşamı birisinin misafiri olur ve o günün sabahı bayram olduğunu anlarsa, acaba onların fıtra zekatı ev sahibine vacip midir?

Cevap: Bayram ayının görüldüğünü bilmeme fıtra zekatını ödeme hükmüne tesir etmez. Ama daha önce söylendiği gibi bir gecelik misafirin fıtrası kendi boynunadır.

227. Eğer misafir kendi fıtrasını verirse ev sahibinin boynundan onun fıtrası kalkar mı?

Cevap: Eğer misafir insanın ekmeğini yiyen hesap edilirse ve ev sahibinin izniyle ev sahibinden taraf kendi fıtra zekatını verirse, fıtra zekatı ev sahibinin boynundan kalkar.

FAKİRİN FITRA ZEKATI

228. Acaba mali gücü olmayan birisinin fıtra zekatı vermesi vacip midir?

Cevap: Eğer fakirse fıtra zekatı ona vacip değildir. Ama üç kilo buğday veya benzeri yada onun değerinde para elinde varsa onu fıtra zekatı olarak vermesi sünnettir. Aynı şekilde bu fakirin baklakla yükümlü olduğu aile fertleri varsa bu miktarı kendi aralarında bir birlerine fıtra zekatı olarak verip sonuncu kişinin bu miktarı ihtiyacı olan birisine vermesi sünnettir.

EVİN GEÇİMİNİ SAĞLAYAN KADININ FITRA ZEKATI

229. Eğer bayan kocasının ihtiyacından dolayı ailenin geçimine katkıda bulunursa, onun fıtra zekatını kim vermelidir?

Cevap: Eğer kadın erkeğin ekmeğini yiyen sayılırsa erkeğin gücü varsa onun fıtrasını vermelidir. Ama kadın kocasının veya başka birisinin ekmeğini yiyen sayılmazsa kendi fıtra zekatını kendisinin vermesi gerekir.

KOCASINA İTAAT ETMEYEN KADININ FITRA ZEKATI

230. Acaba kocasının cinsel talebini yerine getirmeyen kadının fitra zekatı kocasının boynundan kalkar mı?

Cevap: Hayır, kocası onun zekatını vermelidir. Elbette kadın başkasının ekmeğini yiyen sayılırsa zekatı kocasının boynunda değildir.

FITRA ZEKATINI KOCA VERMEDİĞİNDE EŞ VE ÇOCUĞUN VAZİFESİ

231. Fitra zekatı vermeyen babanın eş ve çocuğunun vazifesi nedir?

Cevap: Onların bir vazifesi yoktur ve kendilerinin fitra vermesi gerekmez.

FITRA ZEKATININ MİKTAR VE CİNSİ

FITRA ZEKATININ CİNSİ

232. Fitra zekatının normal yiyecekten mi verilmesi gerekir, yoksa şer'i yiyecekten mi?

Cevap: Eğer buğday, arpa, hurma, pirinç ve benzerinden verilirse yeterlidir ve genel olarak tüketilen yiyecekten verilmek zorunda değildir.

FITRA ZEKATININ MİKTARI

233. Fitra zekatının miktarı ne kadardır?

Cevap: Şahıs kendisi ve ekmeğini yiyenler için her kişi başına üç kilo yiyecek (buğday, arpa, hurma, kuru üzüm, pirinç, mısır ve benzeri) veya onların parasını müstahak fakire vermelidir.

FITRA ZEKATINI VERMENİN ZAMAN VE MAKANI

FITRA ZEKATINI AYIRMA ZAMANI

234. Fitra zekatının ayrılma ve ödenme zamanı ne zamandır?

Cevap: Şevval ayının görüldüğü ispatlandıktan sonra isterse fitra zekatını ayırabilir. Şahıs eğer bayram namazı kılacaksa ihtiyatı vacip gereği fıtrasını namazdan önce ya fakire ulaştırmalı veya bir kenara ayırmalıdır. Ama bayram namazı kılmayanların bayram günü öğleye kadar vakitleri vardır.

FITRAYI BİR KENARA AYIRMA VE ONDA TASARRUFTA BULUNMA

235. Eğer bir şahıs fıtrayı bir kenara ayırırsa, acaba daha sonra yerine başka bir şey koymak şartıyla onu kullanabilir mi?

Cevap: Hayır kullanamaz ve bizzat ayırdığı şeyi fitra olarak vermesi gerekir.

RAMAZANDAN ÖNCE FITRA ZEKATININ ÖDENMESİ

236. Acaba ramazan ayından önce fıtrayı fakire vermek caiz midir?

Cevap: Hayır, yeterli değildir. Ama o parayı borç olarak fakire verip bayram günü o borcu fıtraya sayabilir.

FITRA ZEKATININ İNTİKALİ

237. Fitra zekatını başka şehirde vermemiz caiz midir?

Cevap: Eğer kendi mahalle ve şehrinde ihtiyaçlı birisi bulunmazsa onu başka şehre götürebilir.

BAYRAMDAN ÖNCE FITRA ZEKATININ VERİLMESİ

238. Eğer başka bir ülkede daha ihtiyaçlı ve fakir insanlar olursa bayramdan birkaç gün önce onlara bu fitra zekatı gönderilebilir mi? Eğer o ülkede olan bir şahsa telefon etsek ve desek ki sen bizden taraf şu kadar fitra zekatı ver gelince sana öderiz, olur mu?

Cevap: Sizden taraf bir kişiyi fitra zekatı için vekil etmeniz bir sakıncası yoktur. Vekil tayin etmede söylenen

durumla diğer durumlar arasında bir fark yoktur. Ama fıtra zekatının zamanında ödenmesi vaciptir.

FITRA ZEKATINI VERMEĞİ UNUTMAK

239. Fıtra zekatını vermeği unutmuşuz, hükmü nedir?

Cevap: Fıtra zekatını ödemediyseniz sizin boynunuzdan kalkmaz. Eda ve kazaya niyet etmeden onu malınızdan ayırıp ödemeniz vaciptir.

KULLANIMI ZEKATININ FITRA

ŞEKLİ ÖDENME ZEKATININ FITRA

240. Acaba fakir olduğu halde dindar olmayan aileye fitra zekatı verilebilir mi?

Cevap: Fitra zekatında zekatı alanın adil olması şart değildir. Ama açıkca büyük günah işleyene ihtiyat gereği fitra zekatı vermemek gerekir.

GEÇİMİNİ SAĞLAMAKLA YÜKÜMLÜ OLUNAN KİŞİLERE FITRA ZEKATI VERME

241. Acaba baba öğrenci ve muhtaç olan kendi çocuğuna fitra zekatı verebilir mi?

Cevap: Çocuklar fakir olurlarsa anne ve baba onların zaruri ihtiyaçlarını karşılamak zorundadırlar ve giderleri için gerekli olan ihtiyaçları karşılamaları için onlara fitra zekatı verilemez. Ama borçlarını ödemeleri için yada babanın boynuna karşılanması vacip olmayan ihtiyaçlarını karşılamaları için çocuklara fitra zekatı vermenin sakıncası yoktur.

FITRAYI TOPLAYI FAKİRLER ARASINDAN EŞİT DAĞITMA

242. Biz fakir ve yetimlere yardım eden bir kurum olarak bayram namazından sonra köyün camisinde fitra zekatlarını topluyoruz. Bildiğiniz gibi verilen fitra miktarları kişiden kişiye değişmektedir. Acaba biz bu fitraların hepsini bir araya topladıktan sonra fakirler arasında eşit bir şekilde dağıtabilir miyiz? Mesela bir fakire 61.5 kilo yada daha az veya daha fazla verebilir miyiz?

Cevap: Hepsine yetişmeyecek olsa dahi bir fakire üç kilo yiyecek veya üç kilo yiyeceğin değerinden daha az vermemek ihtiyatı vacip gereğidir. Her fakire birden fazla fitra hatta bir yıllık ihtiyacını karşılayacak kadar fitra vermekte caizdir. Ama ihtiyatı vacip gereği fakire bir yıllık ihtiyacından fazlası verilmemeli ve fakir de bir yıllık ihtiyacından fazlasını almamalıdır.

FITRA ZEKATINI AKRABALARA VERMEK

243. Acaba fitra zekatını onurlu akraba ve fakirlere hediye adı altında vermek caiz midir?

Cevap: İsterse hediye adı altında verebilir ve karşı tarafa verdiği şeyin fitra olduğunu söylemesi gerekmez. Ama kendisi niyetinde zekat kastıyla vermelidir.

244. Acaba fitra zekatını kardeşe vermek caiz midir?

Cevap: Eğer fakirse caizdir. Hatta fitra zekatını; akrabalara, komşulara, dini için vatanından hicret etmişlere, fakihlere, akıl sahiplerine ve benzeri özelliği olan şahıslara vermek sünnettir.

FITRA ZEKATINI KÜLTÜREL İŞLERDE KULLANMA

245. Acaba fitra zekatını dinin yayılmasına neden olacak dini ve kültürel faaliyetler için kullanmak caiz midir?

Cevap: Fitra zekatını dinin yayılması için kullanmanın sakıncası yoktur. Ama ihtiyata uygun olan fitranın fakire verilmesidir.

SEYİTLERİN FITRASI

246. Benim eşim seyittir ve fitrasını benim vermem gerekmektedir. Ama benim kendim seyit değilim ve seyitlerin fitraları ayrı verilmektedir. Acaba hanımımın fitra zekatını seyitlere ait fitra bölümüne mi vermem gerekir?

Cevap: Fitra vermekte ölçü veren kişinin eşi değil kendisidir. Dolayısıyla hanımınız seyit olsa dahi siz onun fitrasını seyitlere veremezsiniz.

FAKİR SEYİTLERE FITRA ZEKATI VERMEK

247. Acaba fitra zekatı fakir seyitlere verilebilir mi?

Cevap: Seyit olmayanlar seyitlere fitra zekatı veremezler.

FITRA ZEKATINI FAKİR HASTANIN TEDAVİSİNDE KULLANMA

248. Eğer birisinin mali durumu iyi değise ve hasta olan kızının tedavisi için paya ihtiyacı varsa acaba fitra zekatı ona düşer mi? Eğer sonradan bu şahsın fitra zekatına muhtaç olmadığı anlaşılırsa hüküm ne olur?

Cevap: Eğer fakirse kendisinin fitra zekatı vermesi vacip değildir ve sizler ona fitra zekatınızı verebilirsiniz. Eğer daha sonra fakir olmadığını anlarsanız, ona verdiğiniz malı kullanmamışsa geri alıp fakire verebilirsiniz. Eğer geri almanız mümkün değilse kendi malınızdan yeniden fitra zekatı vermeniz gerekir.

RAMAZAN BAYRAMI NAMAZI

GAYBET ZAMANINDA BAYRAM NAMAZI

249. Sizce Kurban, Ramazan ve Cuma namazları hangi farz türündendir?

Cevap: Günümüzde Kurban ve Ramazan bayramlarının namazları farz değil, müstehaptır. Ancak, Cuma namazı farz-ı tahyîrîdir.

ATANMAYAN BİRİSİNİN BAYRAM NAMAZINA İMAMLIK YAPMASI

250. Acaba Veliyi Fakin hükümet yetkisinin olduğu zamanımızda kurban ve ramazan bayramı namazlarını sadece onun tarafından atanan kişiler mi kıldırabilir, yoksa cami ve benzeri yerlerde ki camaat imamları da bayram namazı kıldırabilirler mi?

Cevap: Veliyi Fakin tarafından atanmayan şahısların vurud kastı olmaksızın sevap alma ümidiyle bu namazı kıldırılmalarının sakıncası yoktur. Elbette Veliyi Fakih tarafında atananlardan başkasının bu namazı kıldırılmaması daha iyidir.

CAMİ İMAMLARI TARAFINDAN BAYRAM NAMAZININ KILDIRILMASI

251. Geçmişte cemaat imamlarının her biri Ramazan bayramının namazını kendi camilerinde kıldırıyordu; şimdi de bayram namazlarının cemaat imamları tarafından kılınması caiz midir?

Cevap: Veliyy-i fakih tarafından izinli olan temsilcilerin bayram namazı kıldırılmaları, yine veliyy-i fakih tarafından atanan Cuma imamlarının günümüzde bayram namazını cemaatle kıldırılmaları caizdir. Ancak, diğerleri bayram namazlarını ihtiyaten münferit olarak kılmalıdır. Ama hadislerde emrolduğu kastıyla değil de, bel-ki sevabı olur diye cemaatle kılınırsa sakıncası yoktur. Evet; maslahat gereği şehirde bir bayram namazı kılınması gerekirse, bayram namazını veliyy-i fakih tarafından atanmış olan Cuma imamı dışında birinin kıldırma-ması daha iyidir.

RAMAZAN BAYRAMI NAMAZINDAN ÖNCE İKÂMET OKUMA

252. Ramazan bayramı için ikâmet getirmek gerekir mi?

Cevap: Ramazan bayramı için ikâmet getirilmez.

253. Cemaat imamı, Ramazan bayramı namazında ikâmet getirirse onun ve diğer namaz kılanların namazlarının

hükmü nedir?

Cevap: Bu, cemaat imamı ve memurların namazlarının sıhhatine zarar vermez.

CUMA YADA BAYRAM NAMAZININ İKİNCİ REKATINA YETİŞME

254. Eğer birisi ramazan bayramı veya kurban bayramı namazlarının yada Cuma namazının ikinci rakatına yetişirse vazifesi nedir?

Cevap: Namazın geriye kalanını kendisi tamamlasın.

BAYRAM NAMAZININ KUNUTLARINI ARTTIRMA VEYA EKSİLTME

255: Bayram namazlarının kunutunun eksik veya fazla olması namazı batıl eder mi?

Cevap: Eksik veya fazlalıktan maksat kunutları uzun yada kısa okumaksa bu iş namazın batıl olmasına neden olmaz. Ama eksik veya fazlalıktan maksat kunut sayılarını azaltıp çoğaltmaksa, kunutların sayısını fıkıh kitaplarında yazıldığı şekilde yerine getirmelidir.

BAYRAM NAMAZININ KUNUTUNDA ŞÜPHE ETME

256. Eğer birisi kurban veya ramazan bayramının kunutunu dört kere mi yoksa beş kere mi yaptığında şüphe ederse namazının hükmü ne olur?

Cevap: Eğer kunutun yeri geçmemişse az olan sayıya göre hareket etmelidir.

VAHDETİ KORUMAK İÇİN BAYRAMI ERTELEME

257. Acaba vahdeti korumak için bayram namazını bir gün sonraya erteleyebilir miyiz? Ayrıca bazı hadislerde de bayram namazının ikinci ve üçüncü gün kılınabileceğinin söylendiğini de göz önünde bulundurun.

Cevap: Her halükarda sevap alma ümidiyle bayram namazının ikinci gün kılınmasının sakıncası yoktur.

RAMAZAN BAYRAMI NAMAZININ KAZASI

258. Ramazan bayramı namazının kazası var mıdır?

Cevap: Kazası yoktur.

SADECE KAZANIN VACİP OLDUĞU YERLER

259. Eğer birisi ramazan gününde oruca niyet etmez veya riya ederek oruç tutar ve akşama kadar da orucu bozacak bir şey yapmazsa o günün kazası ona vacip olur, ama keffare vacip değildir.

260. Eğer birisi ramazan ayında cenabet guslü almayı unutur ve bir veya birkaç gün o şekilde oruç tutarsa o günleri kaza etmek ona vacip olur.

261. Eğer ramazan ayında sahur vaktinde sabah olup olmadığını araştırmadan orucu batıl edecek bir şey yaparsa ve daha sonra sabah olduğu anlaşılırsa o günün orucunu kaza etmesi gerekir. Ama araştırır ve sabah olmadığı kanısına varırsa ve daha sonra bir şeyler yerse ve sonradan sabah olduğu anlaşılırsa o günün kazasını tutması gerekmez.

262. Eğer ramazan gününde birisi, hava karardığı için veya sözü şer'i açıdan delil olan birisi akşam olduğunu söylerse ve şahıs orucunu bozar ve daha sonra akşam olmadığı anlaşılırsa o günün orucunu kaza etmesi gerekir.

263. Eğer hava bulutlu olduğu için şahıs akşam olduğunu sanarak iftarını açarsa ve daha sonra akşam olmadığı anlaşılırsa o günü kaza etmesi ona vacip değildir.

264. Ramazan ayının sahurunda sabah olduğuna emin olmayıncaya kadar orucu batıl edecek şeyleri yapabilir. Ama daha sonra sabah olduğu anlaşılırsa hükmü 261. meselede söylendi.

265. Şahıs, Ramazan gününde akşam olduğuna emin olmadan orucunu bozacak bir şey yapamaz. Ama akşam olduğuna emin olduktan sonra orucunu açar ve daha sonra akşam olmadığı anlaşılırsa 262. 263. meselelerde hükmü söylendi.

266. Eğer oruç tutan birisi vacip namaz için abdest alırken ağzına bir miktar su alıp çalkalar ve elinde olmadan bu sudan bir miktar yutarsa orucu sahihtir ve kaza etmesi ona vacip değildir. Ama vacip olmayan namazların abdestinde bu iş gerçekleşirse ihtiyatı vacip gereği o günün orucunu kaza etmesi gerekir.

KAZA ORUCUNUN HÜKÜMLERİ

267. Birisi bir veya birkaç gün baygın kalırsa ve bundan dolayı vacip oruçlarını tutamazsa o günleri kaza etmesi gerekmez.
268. Eğer birisi sarhoş olduğu için orucunu tutmazsa mesela sarhoşluktan dolayı oruca niyet etmezse, gün içerisinde hiçbir şey yememiş olsa dahi o günün orucunu kaza etmesi vaciptir.
269. Birisi oruca niyet ettikten sonra günün tamamını veya bir kısmını sarhoş geçirirse, ihtiyatı vacip gereği o günü kaza etmesi gerekir. Özellikle aklı devre dışı bırakan sarhoşluklarda. Bu meselede ve bir önceki meselede sarhoş olan şahsa sarhoş edici şeyleri kullanması ister haram olsun ve isterse hastalığından dolayı veya meseleyi bilmediğinden dolayı helal olsun fark etmez.
270. Kadın adetli olduğundan veya doğumundan dolayı tutamadığı oruçları ramazan ayından sonra kaza etmelidir.
271. Eğer birisi ramazan ayı orucunun bir kısmını mazereti olduğunda dolayı tutamazsa ve bu günlerin sayısını bilmiyorsa, mesela yolculuğa ramazanın 25'de mi çıkmış yoksa 26'sında mı emin olmadığında altı gün mü yoksa beş gün mü kaza boynuna geldiğini bilmiyorsa az ihtimale göre kaza yapsa yeterlidir. Ama yolculuğa ne zaman gittiğini bilirse, mesela biliyor ki 5. Gün yolculuğa çıkmış ama onuncu gece mi yoksa onbirinci gece mi döndüğünü bilmiyorsa ve bundan dolayı kazasının beş gün mü yoksa altı gün mü olduğundan emin değilse bu durumda ihtiyata uygun olan altı gün kaza tutmasıdır.
272. Ramazandan birkaç gün kazası olan hangi günün kazasını önce tutarsa sakıncası yoktur. Ama son ramazandan boynunda kalan kazaların vakti daralırsa mesela son ramazandan boynunda beş gün kaza varsa ve ramazan ayında beş gün kalmışsa önce son ramazanın kazalarını tutması gerekir.
273. Ramazan ayından kalan kazalarını tutan birisi eğer kazaların vakti daralmamışsa isterse öğleden önce orucunu bozabilir. Ama vakit darsa yani tutacağı kaza sayısı kadar ramazana vakit kalmışsa ihtiyat gereği öğleden önce de orucunun bozmamalıdır.
274. Eğer birisi hastalığından dolayı ramazan ayının orucunu tutamazsa ve bu hastalığı bir sonraki ramazana kadar devam ederse geçen ramazanın kazaları onun boynundan kalkar ve her gün için yaklaşık 750 gram yiyecek fakire vermesi gerekir.
275. Eğer birisi yolculuktan dolayı ramazan oruçlarını tutamazsa ve bir sonraki ramazana kadar yolculuğu devam ederse geçen ramazan ayının kazaları onun boynundan kalkmaz ve daha sonra onları kaza etmesi gerekir. İhtiyatı müstehaba uygun olan keffare de (Her gün için yaklaşık 750 gram yiyecek) vermesidir.
276. Eğer insan ramazan ayında mazereti olduğu için orucunu tutmaz ve ramazan ayından sonra da mazereti kalktığı halde kazaları bir sonraki ramazana kadar yerine getirmezse hem geçmiş oruçları kaza etmeli ve hem de her gün için fakire yaklaşık 750 gram yiyecek vermelidir.

277. Ramazan ayının kazalarını birkaç yıl gecikirse onların kazasını yapmalı ve üzerinden yıl geçtiği için hergün için yaklaşık 750 gram yiyecek fakire vermelidir.

278. Hergün için 750 gram yiyeceği keffare olarak verecek şahıs isterse birkaç günün keffaresini bir fakire verebilir.

279. Baba ve ihtiyatı vacip gereği anne bir mazeretten dolayı (yolculuk dışında) oruçlarını tutamazlarsa ve daha sonra kazasını tutabilecekleri halde kazasını da tutmamışlarsa büyük oğula onların ölümünde sonra bu kazaları tutmak veya birilerine tutturmak vaciptir. Ama yolculuktan dolayı tutamadıkları oruçları kaza etme fırsatları olmadan dahi ölseler büyük oğlan çocuğunun onları tutması vaciptir.

280. Anne ve babanın bilerek tutmadıkları oruçlar ihtiyat gereği büyük oğul tarafından (ya kendisi yada başkasını kiralayarak) kaza edilmelidir.

KAZA ORUCU VARKEN SÜNNET YADA ADAK ORUCU TUTMA

281. Boynunda vacip oruç kazası olan birisi sünnet oruç tutabilir mi?

Cevap: Ramazan ayından boynunda kaza olan birisi sünnet oruç tutamaz.

282. Acaba boynunda ramazan ayından kazası olan birisi adak orucu adayabilir mi?

Cevap: Eğer adak orucunu kaza orucunu tuttuktan sonra tutma kastı olursa adağı sahihtir.

KAZAYA KALMIŞ ORUÇLARI YOLCULUKTA TUTMA

283. Ramazan ayında dini bir görev için seferde olmam nedeniyle üzerimde 18 gün kaza oruç var, vazifem nedir? Acaba üzerime kaza farz olur mu?

Cevap: Seferde olmanız yüzünden tutmadığınız Ramazan ayının oruçlarını kaza etmeniz farzdır.

HÜKMÜ BİLMEDİĞİNDEN ORUCU BATIL ETME

284. Meseleye cahil olduğundan dolayı bilerek orucunu batıl eden şahısla ilgili sizin görüşünüz nedir? Acaba sadece kaza mı ona vaciptir, yoksa keffare de vacip olur mu?

Cevap: Eğer şer'i hükmü bilmediğinden dolayı orucu batıl edecek bir şey yaparsa (mesela ilaç içmenin diğer yeme içmeler gibi orucu batıl ettiğini bilmediğinden oruçluken ilaç içerse) orucu batıl olur ve onu kaza etmesi gerekir. Ama keffare boynuna gelmez.

KAZA ORUÇLARININ SAYISINI BİLMEME

285. Eğer birisi tutmadığı oruçların ve kılmadığı namazların sayısını bilmiyorsa vazifesi nedir? Ayrıca oruçlarını şer'i bir mazeretten dolayı mı yoksa bilerek mi yediğini bilmeyen şahsın vazife nedir?

Cevap: Kaza olduğuna yakın ettiği miktarda oruç ve namazla yetinmesi caizdir. Eğer insan orucunu bilerek

yediğinde şüphe ederse keffare vacip olmaz.

KAZA ORUCUNU TUTMADA ŞÜPHE ETME

286. Eğer boynumda olan kaza oruçlarını tutup tutmadığımda şüphe edersem vazifem nedir?

Cevap: Eğer boynunuza önceden kaza orucu geldiğine eminseniz bu kazayı yerine getirdiğinize emin olacak kadar oruç tutmanız vaciptir.

KAZA ORUÇLARINI TUTMAĞA KADİR OLMAMA

287. Bazı şahıslar koministlerin yoldan çıkarıcı probagandalarının etkisinden kalarak yıllarca oruç ve namazlarını terk ettiler. Ama daha sonra İmam Humeyni'nin Eski Rusya yöneticilerine gönderdiği o tarihi mektubun ardından tövbe ettiler. Şu anda o tutmadıkları oruçların ve kılmadıkları namazların tamamının kazasını yerine getirmeğe kadir değildirler. Bu durumda vazifeleri nedir?

Cevap: Onların, güçlerinin yettiği kadar namaz ve oruçlarını kaza etmeleri ve güçlerinin yetmediğini de öldükten sonra vasilerinin yerine getirmesini vasiyet etmeleri vaciptir.

BULUĞ ALAMETLERİNİ BİLMEMECTEN DOLAYI ORUCUN TUTULMAMASI

288. Ben yaklaşık altı ay önce buluğa erdim. Buluğa ermeden önce kameri onbeş yaşı bitirmenin tek buluğ alameti olduğunu sanıyordum. Ama şu anda erkek çocukların buluğ alametlerini yazan bir kitap okuduğumda başka alametlerin de olduğunu ve bu alametlerin bende olduğunu gördüm, ama ne zaman bende bu alametlerin belirdiğini bilmiyorum. Acaba şu anda benim boynunda kaza orucu ve kaza namazı var mıdır? Elbette daha önceden de ben bazen namaz kılıyordum ve geçen yıl ramazan ayının tamamının orucunu tuttum. Bu durumda benim şimdi ki vazifem nedir?

Cevap: Buluğa erdikten sonra kılmadığınıza emin olduğunuz namazlar ve tutmadığınızda emin olduğunuz oruçların kazasını yerine getirmek size vaciptir.

289. Ben 14 yaşından önce muhtelim oluyordum ve bunun buluğ alameti olduğunu bilmiyordum. Dolayısıyla 15 yaşına kadar oruç tutmadım. Acaba sadece oruçların kazasını tutsam yeterli midir, yoksa keffare de gerekir mi?

Cevap: Oruçların kazası vaciptir.

HASTANIN ORUÇ KAZASI

HASTALIĞIN BU RAMAZANDAN BİR SONRAKİ RAMAZANA KADAR DEVAM ETMESİ

290. Ben gözlük kullanıyorum ve şu anda gözlerim çok aşırı derecede zayıflar. Doktora gittiğimde gözlerimi güçlendirmek için çaba sarf etmezsem gözlerimin daha da zayıflayacağını söyledi. Bundan dolayı oruç tutmazsam vazifem nedir?

Cevap: Oruç sizin gözünüze zararlıysa oruç tutmanız vacip değildir. Hatta orucu yemeniz size vaciptir. Eğer hastalığınız bir sonraki ramazan ayına kadar devam ederse oruçların kazası da size vacip olmaz. Ama hergün için fakire yaklaşık 750 gram yiyecek vermeniz gerekir.

HASTALIĞIN BİR KAÇ YIL SÜRMESİ VE ORUÇLARIN KAZASI

291. Annem yaklaşık 13 yıldır hastadır ve bundan dolayı oruç tutamıyor. Ben onun oruç tutamama sebebinin ilaç kullanmak zorunda olması olduğunu biliyorum. Ümit ediyorum oruçlarını kaza edip etmemesi gerektiği konusunda bizi bilgilendirirsiniz.

Cevap: Eğer orucu tutamama sebebi hastalıksa oruçlarını kaza etmesi gerekmez.

ALZAYMIR HASTALARININ İBADETLERİNİN KAZALARI

292. Alzaymır hastalığına yakalanmış birisi sonradan vefat etmiştir. Acaba ona oruç ve namaz vacip midir? Şimdi bizim bu konuda ki vazifemiz nedir?

Cevap: Eğer delilik haddinde hasta değildiyse namaz ve oruç ona vacipmiş. Bu durumda kılınmamış namaz veya tutulmamış orucu varsa büyük oğlun onu yerine getirmesi gerekir. Elbette kendisi kendi malından bu işlerin yapılması için vasiyette bulunmuşsa ve vasiyet miktarı kendisinden geriye kalan malın üçte birini geçmiyorsa bu durumda kendi malından harcanarak birileri kiralanıp ibadetleri kaza edilmelidir.

ANNE VE BABANIN ORUÇLARININ KAZASI

ANNE VE BABANIN ORUÇLARININ KAZASI

293. Eğer büyük çocuk kızsı ve ikinci çocuk erkekse anne ve babanın namaz ve oruçlarının kazası yine bu erkek çocuğa mı aittir?

Cevap: Anne ve babanın kazalarının çocuğa vacip olmasında ki ölçü erkek çocuklar arasında (eğer erkek çocukları varsa) büyük çocuk olmaktır. Sorudaki durumda eğer babanın kazası varsa ikinci çocuk olan erkek çocuğa bu kazalar vaciptir. Yine ihtiyatı vacip gereği eğer annesinin kaza namaz ve orucu varsa onlarda bu çocuğa vaciptir.

BABANIN BİLEREK TUTMADIĞI ORUÇLARIN KAZASI

294. Bir baba bilerek bütün ibadetleri terk etmiştir. Acaba babanın yapmadığı bu ibadetler ki elli yılı bulmaktadır, büyük oğluna vacip midir?

Cevap: Bu durumda da ihtiyata uygun olan onların kaza edilmesidir.

BEYİN KANAMASINDAN DOLAYI BABANIN TUTAMADIĞI ORUÇLARIN KAZASI

295. Babam beyin kanaması geçirdi ve iki yıl bu şekilde kaldı. O dönemde hastalıktan dolayı iyiyi kötünden ayırt etme gücü yoktu. Yani düşünme kabiliyetini yitirmişti. Bu iki yıl zarfında namaz ve oruçlarını yerine getirmedi. Acaba onun büyük oğlu olarak bu iki yılda yapamadığı ibadetlerin kazasını yapmak bana vacip midir? Elbette hasta olmadan bu ibadetleri kazaya kaldığı takdirde onları kaza etmem gerektiğini biliyorum. Bu konuda bana yol göstermenizi ümit ediyorum.

Cevap: Eğer akli zayıflığı delilik haddine ulaşmamışsa veya namaz vaktinin tamamında bilincini yitirmemişse onun oruç ve namazlarının kazası size vaciptir. Ama böyle değildiyse size bir şey vacip olmaz.

KENDİ YADA BABANIN KAZALARININ ÖNCELİĞİ

296. Eğer büyük oğlun kendine ait kaza oruç ve namazları varsa ve buna babanın kazaları da eklenirse hangisi önceliklidir?

Cevap: Bu durumda seçme hakkına sahiptir ve hangisine önce başlarsa sahihtir.

BÜYÜK OĞLUN ÖLMESİ

297. İster buluğa girdikten sonra veya isterse buluğa girmeden önce büyük oğul babadan önce ölürse, acaba babanın kaza namazları diğer çocukların boynundan kalkar mı?

Cevap: Babanın oruç ve namazlarının vacip olduğu büyük oğuldan maksat baba vefat ettiğinde yaşayan büyük oğuldur. İsterse bu gerçekte babanın ikinci oğlu olsun.

298. Eğer babanın kazalarını yerine getirmekle yükümlü olan büyük oğul vefat ederse bu kazalar onun varilerine mi intikal eder, yoksa babanın bir sonraki büyük oğluna mı?

Cevap: Büyük oğula babasından dolayı vacip olan kaza namaz ve oruçları bu büyük oğlun vefatından sonra varislere veya diğer kardeşlere intikal etmez.

BABANIN KAZA ORUCUNDA ŞÜPHE ETME

299. Babamın birkaç yıl kaza orucu vardı, ama onları yerine getirip getirmediğini bilmiyorum. Bu konuyla ilgili bir vasiyeti de yoktur. Bu durumda büyük oğlun vazifesi nedir?

Cevap: Eğer büyük oğul babasının kaza orucunun olduğuna yakini varsa onları yerine getirmesi gerekir.

300. Ben ailenin büyük oğluyum. Acaba babam sağken onun ne kadar kaza oruç ve namazı olduğunu araştırmam gerekir mi, yoksa babamın kazalarının miktarını bana bildirmek babama mı vaciptir? Eğer bu konuda beni bilgilendirmezse benim vazifem nedir?

Cevap: Bu konuda araştırmaya yapmak sizin vazifeniz değildir. Ama babanızın sağken namazlarını kılması ve kılamadıklarında vasiyetinde bildirmesi kendisine vaciptir. Herhalükarda büyük oğul baba öldükten sonra babasının kazaya kaldığına emin olduğu namaz ve oruçlarını kaza etmesi gerekir.

KIZIN BABANIN ORUÇLARINI KAZA ETMESİ

302. Eğer babanın sadece bir kızı olursa acaba babanın ölümünden sonra kızın onun oruç kazalarını tutması gerekir mi?

Cevap: Hayır, vacip değildir.

BABANIN İBADETLERİNİN İKİNCİ OĞULA VACİP OLMASI

303. Eğer evin büyük oğlu vefat ederse ikinci oğula babanın ibadetlerinin kazası vacip olur mu?

Cevap: Babanın oruç ve namazları baba vefat ederken, ilk çocuğu veya ilk oğlu olmasa dahi, yaşayan büyük oğlun boynuna vaciptir.

304. Acaba küçük çocuğa ve mirastan mahrum bırakılmış çocuğa babasının namaz ve oruçlarını kaza etmesi vacip midir?

Cevap: Baba öldüğünde büyük olan oğula babasının kılınmayan namaz ve tutulmayan oruçlarını kaza etmesi vaciptir. Baba ölürken bu evladın buluğa ermiş olması şart değildir. Dolayısıyla küçük olan evlatta büyüdüğünde ona bu ibadetleri kaza etmesi vacip olur. Aynı şekilde miras alma da şart değildir. Dolayısıyla katillik, kafirlik ve benzeri bir sebeple mirastan mahrum olmuş bir evlada da bu ibadetlerin kazası vaciptir.

ORUÇ KAZALARINI GECİKTİRME VE HAFİFE ALMA

CEHALETTEN DOLAYI ORUÇ KAZASINI GECİKTİRME

305. Eğer birisi meseleyi bilmediğinden dolayı oruç kazalarını bir sonra ki ramazana kadar geciktirirse, hükmü ne olur?

Cevap: Orucu kaza etmesi gerekliğini bilmeme insanın boynundan orucu geciktirme keffaresini kaldırmaz.

ORUÇ KAZASINDA GEVŞEK DAVRANMA

306. Birisi oruçlarının kazasını tutma konusunda gevşek davranmış şu anda da hasta olduğundan dolayı bu oruçları tutamıyorsa vazifesi nedir?

Cevap: Eğer oruç kazası tutmada gevşeklik etmiş ve şu anda da bir sonra ki ramazana kadar oruçları tutamayacaksa tutmadığı her gün için fakire yaklaşık 750 gram yiyecek keffare vermeli ve daha sonra oruç tutacak güce ulaştığında bu oruçları kaza etmelidir.

KAZA ORUCUNU BATIL ETME

307. Acaba kaza orucu tutmuş birisi herhangi bir sebeple onu bozabilir mi?

Cevap: Eğer öğleden önce olursa sakıncası yoktur. Ama öğleden sonra kaza orucunu bozmak caiz değildir. Eğer öğleden sonra bozarsa keffare vermesi gerekir ve keffaresi on fakire bir birine 750 gram yiyecek vermeli ve bunu yapamıyorsa üç gün oruç tutmalıdır. İhtiyatı vacip gereği bu oruçlar peşpeşe tutulmalıdır.

KİRALIK ORUÇ

YAŞAYAN BİRİSİNDEN TARAF ORUÇ KAZA ETME

308. Babamın boynunda bir miktar kaza namazı var, ama onları kılmağa gücü yok. Acaba babam yaşadığı halde evin büyük oğlu olarak onun kılmadığı namazları kaza etmem veya birisine kazasını kıldırırmam caiz midir?

Cevap: Yaşayan birisinden taraf namaz kılınması veya oruç tutulması caiz değildir.

BABANIN MİRASINDAN KAZA ORUÇLARINI TUTTURMAK İÇİN BİR MİKTARINI ALMA

309. Birisi ölürse ve kendisinden geriye sadece çocuklarının oturduğu bir ev kalırsa ve aynı zamanda kendisinin biraz kaza namazı ve orucu varsa, ama büyük oğlu günlük işlerinin yoğunluğundan dolayı bunların kazasını yapacak durumda değilse, acaba bu ibadetlerin kazasını başkasına yaptırmak için oturdukları evi satmaları vacip midir?

Cevap: Sorudaki durumda ev varislerindir ve onu satmaları vacip değildir. Ama babanın kazaya kalan namaz ve oruçları eda etmek her halükarda büyük oğula vaciptir. Elbette eğer vefat eden şahıs namaz ve oruçlarının bıraktığı mirastan kıldırılmasını vasiyet ederse ve bu iş için harcanacak ücret şahsın mallarının üçte birisinden çok olmazsa bu durumda kalan malın üçtebiri bu iş için harcanmalıdır.

BÜYÜK OĞLUN VASIYET EDİLEN GÜNLERLER İLGİLİ VAZİFESİ

310. Ben babamın büyük oğlu olduğumdan dolayı onun geriye kalan namaz ve oruçlarını kaza etmek benim vazifemdir. Eğer babamın boynunda birkaç yıl kaza olmasına rağmen benim bir yıllık namaz ve oruçlarımı kaza edin derse benim vazifem ne olur?

Cevap: Eğer vefat eden şahıs kazalarının bıraktığı malın üçte birinden alınarak yerine getirilmesini vasiyet ederse mirastan alınarak birisi kiralanarak bu ibadetleri kaza ettirmek caizdir. Eğer boynundaki kazalar vasiyet ettiği miktardan daha fazla ise size kazalarının tamamını yerine getirmek vaciptir. İsterseniz birisini bu iş için kendi malınızdan ücretini vererek kaydıyla kiralayabilirsiniz.

VEFAT EDENİN MALLARININ KALAN KAZA ORUÇLARIN ÜCRETİNE YETMEMESİ

311. Bir şahıs vefat etmiş ve erkek çocukları olmadığı halde boynunda kaza namaz ve oruçları bulunmaktadır. Kendisinden bir miktar mal kalmıştır ve o mal sadece ya orucun kazası veya namazın kazası için yeterlidir. Bu durumda namazın mı kazası önceliklidir, yoksa orucun mu?

Cevap: Oruç ve namaz arasında bu açıdan fark yoktur ve varislere bu kalan malı onun kazaları için harcamak vacip değildir. Ama şahıs malının kazaları için kullanılmasını vasiyet etmişse bu durumda malının üçte birinin yettiği kadar namaz ve oruçları kaza ettirilmelidir.

BÜYÜK OĞLUN BABANIN KAZA ORUÇLARI İÇİN BİRİSİNİ KİRALAMASI

312. Acaba büyük oğul babasının kaza oruçlarını yerine getirmesi için birisini kiralamak isterse mirastan harcayabilir mi?

Cevap: Hayır, büyük oğlun kendisi bu oruçları kaza etmeli veya kendi malından harcayarak birisini kiralamalıdır. Eğer baba vasiyet etmemişse kalan mirastan bu iş için harcama yapmağa hakkı yoktur.

ADAK VE YEMİN KEFFARESİ VARKEN KİRALIK ORUÇ TUTMAK

313. Acaba boynunda adak ve yemin keffaresi olan birisi kiralık oruç kabul edebilir mi?

Cevap: Sakıncası yoktur.

KAZA YA KEFFARE ORUCU BOYNUNDA OLANIN KİRALIK ORUÇ KABUL ETMESİ

314. Acaba boynunda kaza yada keffare orucu olan birisi başkasının orucunu parayla veya parasız kabul edebilir mi?

Cevap: Parayla sakıncası yoktur, ama parasız sakıncalıdır.

VEKİL YADA KİRALANAN ŞAHSIN KAZAYI YAPMAMASI

315. Bir şahıs bazı insanlar tarafından başkalarının kaza namaz ve oruçlarını yerine getirecek birilerini bulması için vekil ediliyor. Bu şahıslardan kıldıracağı namaz ve tutturacağı oruçların ücretini ödemek için bir miktar para alıyor ama bu paralarını yerine ulaştırmıyor ve kendisi harcıyor. Şu anda bu şahıs yaptığı bu işten dolayı pişman olmuştur ve bu işin vebalinden kurtulmak istemektedir. Acaba bu ibadetleri yapmaları için birilerini kiralaması mı gerekir yada şu anki değeri üzerinden bu paraları sahiplerine iade mi etmelidir, yoksa sadece aldığı para miktarınca mı borçludur? Eğer bu şahsın kendisi bu namaz ve oruçları yerine getirmesi için kiralananmış olsa ve bunları yerine getirmeden vefat etse vazife ne olur?

Cevap: Eğer birisi başka birisinin oruç veya namazlarını eda ettirmek için vekil olmuş ve vekalet süresi sonuna kadar bu işi yapamamışsa almış olduğu parayı geri vermekle yükümlüdür. Eğer vekalet süresi sona ermemişse isterse elindeki parayla bu iş için birilerini kiralayabilir veya parayı sahiplerine iade edebilir. Eğer bu süre içerisinde para değer kaybetmişse ihtiyatı vacip gereği karşılıklı bu fark üzerine anlaşmaları gerekir. Ama namaz veya oruç için kiralanan şahsa gelince eğer bu işi yapması için kendisi kiralananmışsa işi yapmadan ölürse yapılan anlaşma iptal olur ve almış olduğu paralar geriye kalan mirasından ödenmesi gerekir. Elbette bu işi bizzat kendisinin yapması şart değilse bu ibadetlerden dolayı borçlu sayılır ve varisleri ondan geriye kalan mallardan birisini kiralamalı ve bu ibadetleri yaptırmalıdır. Ancak bu durum şahıstan geriye bir şeyler miras kalmışsa söz konusudur. Aksi takdirde varislerin herhangi bir sorumlulukları yoktur.

KİRALIK TUTULAN ORUCU BOZMANIN KEFFARESİ

316. Eğer bir şahıs başkasının ramazan orucunun kazasını tutmak için kiralanı ve o şahıs orucu tutup öğleden sonra bozarsa boynuna keffare vermek vacip olur mu, olmaz mı?

Cevap: Keffare ona vacip olmaz.

KAZA ORUCU İÇİN VARİLER DIŞINDA BİRİLERİNE VASIYET ETME

317. Bir şehit arkadaşlarından birisine ihtiyat gereği kendisinden taraf birkaç gün oruç tutmalarını vasiyet etmiş. Ama şehidin ailesinin bu tip meselelerle bir ilgileri yok ve bu vasiyetin onlara söylenmesi mümkün değildir. Şehidin arkadaşı içinse oruç tutmak sıkıntılıdır. Acaba bu meseleyi halletmenin başka bir yolu var mıdır?

Cevap: Eğer şehit, dostunun bizzat kendisinin onun için oruç tutmasını vasiyet etmişse bu konuda şehit ailesinin herhangi bir sorumluluğu yoktur. Eğer kendisine vasiyet edilen şahıs için de oruç tutmak meşakkatliyse bu orucu tutma vazifesi ondan kalkar.

KEFFARENİN VACİPLİĞİ VE YERLERİ

318. Orucu batıl eden işler her ne zaman bilerek yapılırsa kazaya ilave olarak insanın boynuna keffareyi de vacip eder.

319. Her kim ramazan ayı gecesinde cenabet olur ve nasılsa sabah ezanına kadar uyanırım diyerek uyur ve ezana kadar uyanmazsa o günün orucunu kaza etmesi vacip değildir.

320. Şer'i hükmü bilmediğinden dolayı orucu batıl edecek bir şey yaparsa (Örneğin ilaç içmenin orucu batıl ettiğini bilmediğinden oruçluyken ilaç içerse) orucu batıldır ve o günü kaza etmesi gerekir. Ama keffare ona vacip olmaz.

321. Başkalarının oruçlu şahsı oruç yemek zorunda bırakması veya boğulan birisini kurtarmak zorunda kalması gibi oruç yemeği caiz veya vacip kılan bir durum oluşursa, bu durumda oruçlunun boynuna keffare vermek vacip olmaz, ama o günü kaza etmesi gerekir.

322. İslam şeriatında oruç bozmanın keffaresi aşağıdaki üç şeyden birisidir: Bir köle azat etmek yada altmış fakiri doyurmak veya iki ay oruç tutmak. Zamanımızda azat edilecek köle olmadığından mükellef diğer iki vazifeden birisini yapmalıdır.

323. Altmış fakire yemek verme işi iki şekilde yapılabilir. Ya yemek hazırlanarak altmış fakir doyurulur yada her bir fakire yaklaşık 750 gram buğday, un, ekmek, piring veya benzeri bir yiyecek verilir.

324. Eğer yukarıda belirtilen üç işten hiç birisini yapmağa kadir değilse gücünün yettiği kadar fakir doyurması gerekir ve ihtiyat gereği istiğfar da etmelidir. Eğer hiçbir şekilde fakir doyurmağa kadir değilse istiğfar etmesi yeterlidir. İstiğfar insanın dil ve gönülle " Esteğfirullah" (Allahtan bağışlanma istiyorum) demesidir.

325. Oruç tutmağa ve fakir doyurmağa gücü yetmediğinden dolayı istiğfar etmesi gereken bir şahıs daha sonra oruç tutma veya fakir doyurma imkanına sahip olursa ihtiyata uygun olan bu işi yapmasıdır. Ama istiğfarın yeterli olması uzak bir ihtimal değildir.

326. Ramazan orucunun iki aylık keffaresini oruç olarak tutmak isteyen birisi birinci aydan otuz günü ve ikinci aydan da en az bir günü peş peşe tutmak zorundadır. İkinci ayın geri kalan kısmı peş peşe tutulmazsa sakıncası yoktur.

327. Altmış gün oruç keffaresi tutmak isteyen bir bayan oruç tutma esnasında adet veya benzeri bir sorunla karşılaşırsa özürlü bertaraf olduktan sonra kaldığı yerden devam edebilir ve baştan yeniden başlaması gerekmez.

328. Eğer birisi haram cinsel ilişkiyle vey yenilmesi yada içilmesi haram olan bir şeyle ramazan ayı orucunu batıl ederse ihtiyat gereği her üç keffare de (köle azat etme, altmış gün oruç tutma ve altmış fakiri doyurma) boynuna vacip olur. Eğer her üçünü yapması mümkün değilse hangisi mümkünse onu yaparsa yeterlidir. Elbette bu ihtiyatın vacip olmaması uzak bir ihtimal değildir.

329. Eğer oruçlu birisi oruç batıl eden şeyi bir gün içinde birkaç kez yaparsa sadece bir keffare ona vacip olur. Elbette ihtiyatı vacip gereği girdiği cinsel ilişki ve yaptığı istimna sayısınca keffare vermesi gerekir.

330. Eğer oruçlunun midyesinden bir şeyler ağzının içine gelirse bilerek onu geri yutmamalıdır. Eğer bilerek onu geri yutarsa boynuna kaza ve keffare vacip olur.

331. Eğer birisi belli bir gün oruç tutmak için adak adarsa ve o gün bilerek oruç tutmaz veya orucunu batıl ederse keffare vermesi gerekir. Adak keffaresi yemin keffaresiyle* aynıdır.

---

* Yemin keffaresi on fakiri giydirmek veya doyurmaktır.

332. Eğer oruçlu birisi sözüne güvenilmeyecek birisinin, iftar oldu deyişine inanarak orucunu bozar ve daha sonra iftar vaktinin girmedığı anlarsa kaza ve keffare boynuna vacip olur.

333. Eğer birisi bilerek orucunu batıl eder ve daha sonra yolculuğa çıkarsa keffare boynundan kalkmaz.

334. Boynuna keffare vacip olan birisinin o keffareyi hemen yerine getirmesi vacip değildir. Ama vacip yerine getirmede tembellik sayılacak derecede de onu geciktirmemelidir.

335. Eğer vacip keffare birkaç yıl ödenmezse onda artış olmaz

336. Eğer birisi oruç keffaresi için altmış fakire yemek vermek (önceki meselelerde açıklandığı şekilde) istiyorsa, altmış fakire ulaşması mümkünse bir fakire iki veya daha fazla fakirin hakkını veremez. Bu durumda her fakire bir kişilik yiyecek vermelidir. Elbette fakirin aile fertlerinin sayısınca yiyeceği onlara vermesi için kendisine verebilir. Fakirlik konusunda büyükle küçük ve kadınla erkek arasında fark yoktur.

337. Eğer birisi ramazan orucunun kazasını tutar ve öğleden sonra bilerek orucunu bozarsa on fakiri doyurması gerekir. Eğer buna gücü yetmiyorsa üç gün oruç tutmalıdır.

BİLEREK ORUCU BOZMA KEFFARESİYLE HASTA KEFFARESİ ARASINDA Kİ FARK

338. Acaba orucu bilerek bozmanın keffaresiyle hastanın keffaresi arasında fark var mıdır?

Cevap: Evet, iki açıdan bir birlerinden farklıdır: 1. Miktarında, 2. Kullanımında. Orucu bilerek bozan kişi ya altmış fakiri doyurmalı (yada altmış fakire yiyecek vermelidir) yada altmış gün oruç tutmalıdır. Ama hastalıktan dolayı orucu yiyenin keffaresinde eğer hastalık bir sonraki ramazana kadar devam ederse her gün için bir fakire yaklaşık 750 gram yiyecek vermelidir.

Bilerek bozulan orucun keffaresinde eğer altmış fakire ulaşabiliyorsa bir fakire bir fidyelik yemekten daha fazla veremez. Ama hastalık keffaresinde bu şart değildir.

KAZA ORUCUNU BİLEREK BOZMANIN KEFFARESİ:

339. Birisinin boynunda on gün kaza orucu vardır ve şaban ayının yirminci günü oruç tutmağa başlamıştır. Acaba bu durumda öğleden önce veya sonra bilerek orucunu bozabilir mi? Orucunu öğleden önce veya sonra bozarsa ne kadar keffare gerektirir?

Cevap: Soruda ki durumda ihtiyat gereği orucunu bilerek bozması caiz değildir. Eğer orucunu öğleden önce bozarsa geciktirme keffaresinin dışında bir kaffare boynun gelmez. Ancak öğleden sonra orucu bozarsa boynuna keffare gelir ve o keffare on fakiri doyurmaktan ibarettir. Eğer buna gücü yetmezse üç gün oruç tutması gerekir.

RAMAZAN AYINDA ORUÇ TUTMAMAK

340. Birisi 120 gün oruç tutmamıştır. Bu şahsın vazifesi nedir? Acaba her gün için altmış gün oruç mu tutması gerekir? Bu şahsa keffare vacip olur mu?

Cevap: Ramazan ayında tutmadığı oruçların kazasını tutması vaciptir. Eğer bu oruçları bilerek ve bir şer'i özrü olmadan yemiştir kazalara ilave olarak boynuna keffare de vacip olur. Bu keffare ya altmış gün oruç tutmak ya altmış fakire yemek yedirmek veya altmış fakire her birisine yaklaşık 750 gram olmak üzere yiyecek vermektir.

İKAMET EDİLEN YERDE ORUCU BOZMAK

341. Bir yolcu bir yerde on gün kalmağa niyetlenir, ancak daha sonra niyetinden vazgeçerek ramazan ayı girmeden kendi şehrine dönmeye karar verir. Ancak ulaşım araçlarının gecikmesi sonucu ramazan ayına o şehirde girer. Bu şahıs şu anda kaldığı yerde orucu bozacak bir iş yaparsa hükmü ne olur?

Cevap: Eğer on gün kalma kastı orada fiili hale gelirse (niyet ettikten sonra bir tane dört rekatlık namaz kılmışsa) oruç ona vacip olur ve orucu bozacak bir şey yapması caiz değildir. Eğer orucu bozacak bir şey yaparsa boynuna keffare (altmış gün oruç tutmak ya altmış fakire yemek yedirmek veya altmış fakire her birisine yaklaşık 750 gram olmak üzere yiyecek vermek) vacip olur. Ama ikamet kastı fiili olmadan ve namazları tam kılma hükmü gerçekleşmeden kastından vazgeçerse o zaman boynuna bir şey gelmez.

ORUCU HARAMLARLA BOZMA

342. Eğer bir kişi ramazan orucunu haram cinsel ilişkiyle, istimnayla veya yenmesi yada içmesi haram olan bir şeyle bozarsa hükmü ne olur? Cevap: Sorudaki durumda ya altmış gün oruç tutmalı veya altmış fakiri doyurmalıdır. İhtiyara müsteba uygun olan da her ikisini birden yapmasıdır.

343. Eğer birisi istimnannın orucu batıl ettiğini bildiği halde bu işi yaparsa boynuna cem keffaresi gelir mi?

Cevap: Ondan meni dahi çıksa cem keffaresi boynuna gelmez. Ama ihtiyatı müstehaba uygun olan cem keffaresi vermesidir.

ORUCU BATIL EDEN DAVRANIŞLARIN TEKRARI

344. Oruçlu birisi ramazanda birkaç kez orucu batıl eden bir şeyi yaparsa vazifesi ne olur?

Cevap: Sadece bir keffare ona vacip olur. Elbette orucu cinsel ilişki veya istimna yoluyla batıl ederse bunların sayısınca keffare vermesi ihtiyatı vacip gereğidir.

BİLEREK İSTİFRA ETME

345. Acaba bilerek istifra etmek keffareye neden olur mu?

Cevap: İstifra keffareye neden olur.

KEFFAREYİ YERİNE GETİRME ŞEKLİ

KEFFAREYİ HEMEN VERME

346. Acaba oruç keffaresi hemen mi yerine getirilmelidir, yoksa zamana yayılabilir mi?

Cevap: Oruç keffaresini (ister mali olsun ve isterse oruç) hemen yerine getirmek vacip değildir. Onu gelecekte yapma fırsatına da sahipsiniz, ama unutulmamalıdır.

ORUÇ KEFFARESİNDE ARDARDALIĞIN BOZULMASI

347. Bana 60 gün oruç (keffare orucu) vacipti. Ben yirmi sekiz gün oruç tutum ve yirmi dokuzuncu gün oruç tutulması haram olan kurban bayramına denk geldi ve ben ondan sonra oruca devam etmedim. Acaba bu tutmuş olduğum oruçları ardı ardına tutulması vacip olmayan oruçlara sayıp ilk otuzbir günü daha sonra tutabilir miyim?

Cevap: Eğer otuzuncu ve otuz birinci günleri ardı ardına tutmadıysanız ondan önce tutmuş olduğunuz oruçlar sahih değildir. Ayrıca bu oruçta tertibe uyulması gerekir. Yani önce ardı ardına tutulacak olan oruçlar tutulup daha sonra ardı ardına tutulması şart olmayan oruçlar tutulmalıdır.

KEFFARE ORUCUNDA ARDI ARDALIĞI TAMAMLADIĞINDA ŞÜPHE ETME

348. Ramazan ayında bir gün orucum batıl oldu ve onun yerine ilk otuz günü ardı ardına olması gereken altmış gün oruç tutmam gerekmektedir. Ben bütün keffare oruçlarını tuttum ama otuz günü mü yoksa otuzbir günü mü ardı ardına tuttuğumda şüpheye düştüm. Bu durumda vazifem nedir?

Cevap: Eğer keffare oruçlarını tuttuysanız ve oruç tutma esnasında ilk otuz bir günü ardı ardına tutmanız gerektiğinin farkında idiseniz şu anki şüphenizin itibarı yoktur.

ORUÇ KAZASI VE KEFFARESİ ARASINDA TERTİP

349. Acaba oruç keffaresinde kazayla keffare arasında tertibe uymak vacip midir?

Cevap: Vacip değildir.

350. Acaba ramazan ayı oruçlarının kazaları ve keffareleri ardı ardına mı yerine getirilmelidir?

Cevap: Oruç kazalarının ardı ardına olması şart değildir. Ama oruç keffaresinde (eğer altmış gün oruç tutmağı tercih ederseniz) birinci ayın tamamı ve ikinci ayın ilk günü ardı ardına tutulmalıdır.

KEFFAREDE AYIN MİKTARINI HESAPLAMA ŞEKLİ

351. Oruç keffaresi için ayın müddetinin hesabı nasıl yapılır?

Cevap: Eğer kameri ayın başından itibaren oruç tutmağa başlarsa iki kameri ay (otuz günden aç dahi olsa) yeterlidir. Ya birinci kameri ayın yedisinde oruca başlayan birisi üçüncü kameri ayın altıncı günün sonuna kadar oruç tutarsa yeterlidir. Ama kameri aya göre tutmazsa altmış gün oruç tutması gerekir.

KEFFAREYİ TAKSİTLİ ÖDEME

352. Birkaç yıldır oruç keffaresi borcum var. Acaba yıl içerisinde azar azar onun ödemesini yapabilir miyim?

Cevap: Sakıncası yoktur.

KEFFAREYİ YERİNE GETİRMEĞİ GECİKTİRME

353. Eğer birisi keffareyi yerine getirme işini birkaç yıl geciktirirse keffare miktarında artış olur mu?

Cevap: Hayır, miktarında artış olmaz.

KEFFAREYİ YERİNE GETİRMEĞE GÜCÜN OLMAMASI

354. Birisi cehaletinden dolayı on yıl boyunca namaz kılmamış ve oruçlarını tutmamıştır. Halihazırda tövbe ederek Allaha yönelmiş ve geçmişini telafi etmeğe karar vermiştir. Ancak oruçlarının tamamının kazasını tutmağa gücü yoktur ve keffarelerin parasına yetecek mali gücünde yoktur. Acaba bu durumda sadece istiğfar etmesi yeterli midir? Cevap: Oruçların kazası hiçbir şekilde boynundan kalkmaz. Bilerek yenilen oruç keffarelerine gelince eğer gün başına altmış gün oruç tutmağa veya altmış fakiri doyurmağa gücü yetmiyorsa gücünün yettiği kadar fakir doyurmalı ve ihtiyat gereği istiğfar da etmelidir. Ama hiçbir şekilde fakir doyurmağa gücü yoksa dili ve gönlüyle esteğfirullah (Allahım senden bağışlanma diliyorum) demesi yeterlidir.

355. Eğer bir kişi bünyesinin zayıflığı ve hastalığından dolayı bilerek yenilen oruçlardan dolayı bir güne altmış gün oruç tutmağa kadir değilse ve kendine ait geliri olmadığından keffare de verecek durumda değilse vazifesi nedir? Cevap: Oruçların kazası vaciptir. Bilerek yenilen orucun keffaresiyle ilgili hüküm 354. Meselede söylendi.

YERİNE İSTİĞFAR EDİLDİKTEN SONRA KEFFARE VERECEK GÜCE ULAŞMA

356. Ben gerekli mali ve bedeni güce sahip olmadığım için boynuma vacip olan keffarelerden dolayı ne oruç tutabildim ve nede fakirlere yemek yedirebildim. Netice itibarıyla bunların yerine istiğfar ettim. Ama Allahın lütfuyla şu anda hem oruç tutmağa gücüm var hem de fakirlere yemek yedirmeğe. Budurumda vazifem nedir? Cevap: Sorudaki durumda keffare vermek vacip değildir. Ama ihtiyatı müstehaba uygun olan keffarenin verilmesidir.

FİDYE VE GECİKME KEFFARESİ

FİDYEDE FAKİRE YEMEK YEDİRMENİN ÖLÇÜSÜ

357. Alimler şu dört grup insanın fidye vermesi gerekirğini söylüyorlar: Yaşlı erkek ve kadınlar, Susuzluk hastalığı olanlar (zul ataş), Hamileler ve Süt veren anneler. Bazı alimler de diyorlar ki fakiri doyurmak yetmez, ona 750 gram yiyecek vermek gerekir. Nitekim bakara suresinin 184 ayetinde de " Gücü yetmeyenler miskinın yiyeceği olan fidyeyi versinler" buyuruyor ve miskinı yedirsınler buyurmuyor. Sizin bu konudaki görüşünüz nedir?

Cevap: Ramazan ayında orucu yemesi caiz olan, ama bundan dolayı fidye vermesi gereken kişilerin fakirleri doyurmaları yeterli değildir ve fakirlere 750 gram yiyecek vermeleri gerekmektedir.

HAMİLE VE SÜT EMZİREN HANIMLARIN FİDYE VE GECİKEME KAFFARELERİ

358. Allahın lütfuyla süt emen bir yavrum var. İnşallah kısa bir süre sonra mübarek ramazan ayı başlayacak. Şu anda oruç tutmağa gücüm var, ama oruç tutarsam sütüm kuruyacak. Zayıf bir bünyeye sahip olmam ve çocuğumun on dakikada bir süt istemesini de göz önünde bulundurarak vazifemin ne olduğunu söyler misiniz?

Cevap: Eğer oruç tuttuğunuzda sütünüzün kesilmesinden dolayı çocuğunuza zarar gelmesinden korkuyorsanız, orucunuzu yiyin. Ama daha sonra her gün için bir fakire 750 gram yiyecek verin ve tutmadığınız oruçların kazasını tutun.

359. Çocuk emziren kadın zararından dolayı oruç tutmazsa daha sonra keffarede vermesi gerekir mi?

Cevap: Eğer çocuğa zarar gelmesinden korktuğundan dolayı orucu yerse her gün için fakire yaklaşık 750 gram yiyecek (buğday, ekme, pirinç ve benzeri) vermeli ve orucu da daha sonra kaza etmelidir. Ama kendisine zarar vermesinden korkarsa hasta hükmündedir.

360. Hamile veya süt emziren bir bayan kendisine veya çocuğuna zarar gelmesinden korktuğundan oruç tutmazsa ve bu özrü bir sonraki ramazan ayına kadar devam ederse her gün için iki fidye mi vermeli yoksa bir fidye mi?

Cevap: Bir sonra ki ramazan ayına kadar özrünün devam ettiği farz edilirse bir fidyeden fazla ona vacip olmaz.

361. Bir kadın hamile olduğundan dolayı iki yıl peş peşe mübarek ramazan ayı oruçlarını tutamamıştır. Ama şu anda oruç tutmağa gücü vardır. Bu durumda onun hükmü nedir? Acaba cem keffaresi mi ona vacip olur, yoksa oruçları kaza etse yeterli midir? Oruç kazalarını geciktirmesinin hükmü nedir?

Cevap: Eğer şer'i bir özürden dolayı ramazan ayı orucunu tutmamışsa sadece onun boynuna kaza vacip olur. Eğer bu bayan orucu doğurduğu çocuğa veya hamile olduğu çocuğa bir zarar verir korkusuyla yemiştir kazaya ilave olarak her gün için yaklaşık 750 gram yiyecek fakire fidye olarak vermesi gerekir. Eğer orucun kazasını bir ramazandan bir sonraki ramazana kadar şer'i bir özrü olmadan tutmazsa boynuna bir başka fidye daha gelir. Yani onun içinde her güne 750 gram yiyecek fakire vermesi gerekir. Ancak orucu kendisine zarar verir korkusuyla yemiştir ve bu zarar korkusu bir sonraki ramazana kadar devam etmişse yediği oruçları kaza etmesi gerekmez ve sadece her gün için bir fidye vermesi gerekir.

362. Bir bayan hamilelikten ve doğumunun yakın olmasından dolayı orucunun tutmamış ve doğumdan sonra ve bir sonra ki ramazandan önce bu oruçları kaza etmesi gerektiğini bilmektedir. Eğer bilerek veya bilmeyerek birkaç yıl

oruç tutmazsa acaba sadece o yılın keffaresi mi boynuna vacip olur, yoksa geciktirdiği bütün yılların keffaresi mi ona vacip olur?

Cevap: Ramazan orucunun kazasının gecikmesinden dolayı verilmesi gereken fidye birkaç yıl gecikse dahi bir kere vacip olur. Bu fidye her fakire 750 gram yiyecek vermekten ibarettir. Ramazan ayı orucunun kazası eğer tembellikten ve şer'i bir mazeret olmadığı halde bir sonraki ramazana kadar geciktirilirse fidye vermek vacip olur. Ama şer'i açıdan orucun sahih olmasına engel olan bir mazeretten dolayı kaza geciktirilirse fidye gerekmez.

YOLCULUK MAZERETİNİN BİR SONRAKİ RAMAZANA KADAR DEVAM ETMESİ

363. Ramazan ayında dini vazifeleri gereği yolculukta olduklarından dolayı oruç tutamayan şahıslar, halihazırda birkaç yıllık gecikmeden sonra oruçlarını tutmak isterlerse keffare ödemeleri onlara vacip midir?

Cevap: Oruçlarının kazalarını geciktirme nedenleri, oruç tutmalarına engel olan özrün bir sonraki ramazan ayına kadar devam etmesiye bu durumda kazaya kalan oruçlarını tutmaları yeterlidir ve fidye vermelerine gerek yoktur. Elbette ihtiyata uygun olan hem kaza tutup hem fidye vermektir. Ama kazaların gecikme sebebi mazeret olmadığı halde meseleyi önemsemekten kaynaklanıyorsa kazaya ilave olarak fidye vermeleri onlara vaciptir.

HASTANIN ORUÇ KEFFARESİ

364. Ben üç yıl boyunca hastalık ve ilaç kullanma sebebiyle oruç tutmaktan muaftım. Bundan dolayı kaza tutamadım ve fidye de ödemedim. Ama şu anda Allaha şükürler olsun ki sağlığım düzeldi ve fidey ödeyecek mali gücüm de vardır. Geçen üç yılla ilgili vazifemin ne olduğunu öğrenmek istedim. (Şunu da hatırlatayım ki önceden geçimimi babam sağlıyordu ama 2005 yılından itibaren bir şirkette çalışmaya başladım)

Cevap: Ramazan ayında hastalıktan dolayı yediğiniz ve bir sonraki ramazana kadar da iyleşmediğiniz oruçlar için her gün bir fidye (yaklaşık 750 gram yiyecek) fakire vermeniz gerekir ve o oruçları kaza etmeniz gerekmez. Elbette son ramazan bundan istisnadır. Eğer son ramazandan sonra sağlığınıza kavuştusanız ve bir sonraki ramazana kadar oruçları kaza etmeğe gücünüz yettiği halde kaza etmediyseniz fidyeye ilave olarak o oruçların kazasını da tutmanız gerekmektedir.

365. Annem yaklaşık olarak 13 yıl hastaydı ve bundan dolayı oruç tutamıyordu. İlaç kullanmak zorunda olduğu için oruç tutamadığını dakik bir şekilde biliyorum. Acaba oruçlarının kazası ona vacip midir? Ümit ediyorum bu konuda bize yol gösterirsiniz.

Cevap: Eğer oruç tutmama sebebi hastalık ise kaza gerekmez.

366. Birisi birkaç yıl hasta olduğundan oruç tutamamış ve kazaları da yerine getirememişse vazifesi nedir?

Cevap: İyleştiği yıl eğer bir sonraki ramazana kadar geçen ramazanın oruçlarını tutacak kadar vakiti varsa o son yılın kazalarını tutması gerekir. Ama geçen yılların kazasını tutması gerekmez ve her gün için bir fakire 750 gram yiyecek vermesi yeterlidir.

GÖZ DOKTORUNUN ORUÇTAN MEN ETMESİ

367. Ben gözlük kullanıyorum ve şu anda gözlerim çok zayıftır. Doktora gittiğimde gözlerimi takviye etmezsem daha da zayıflayacağımı söyledi. Bundan dolayı oruç tutamıyorsam vazifem nedir?

Cevap: Eğer oruç gözünüze zararlıysa oruç tutmanız vacip değildir. Hatta orucu yemeniz size vaciptir. Bu rahatsızlığınız bir sonraki ramazana kadar devam ederse yediğiniz oruçları kaza etmeniz gerekmez. Ama her gün için fakire 750 gram yiyecek vermeniz gerekir.

FİDYE ÖDEMEYİ GECİKTİRME

368. Fidyenin üzerinden birkaç yıl geçerse onun hükmü ne olur? Acaba fidye miktarında artış olur mu?

Cevap: Ona bir şey eklenmez. Ayrıca fidye hemen yapılması gereken bir vacip değildir.

HASTA HANIMIN FİDYESİNİN SORUMLUSU

369. Bir bayan hastalığından dolayı oruç tutmaktan mazurdur ve bir sonraki ramazana kadar bu oruçları kaza etmeğe de kadir değildir. Acaba bu durumda keffare ona mı vaciptir, yoksa kocasına mı?

Cevap: Eğer oruç hastalıktan dolayı yenmişse ve kazası da hastalıktan dolayı gecitirilmişse her gün için fakire 750 gram yiyecek vermek kadının kendisine vaciptir ve bundan dolayı kocasına bir şey vacip olmaz.

KEFFARENİN KULLANIMI

NAFAKASI VACİP OLANA KEFFARE VERME

370. Acaba oruç keffaresini nafakasını vermemizin vacip olduğu kişilere verebilir miyiz?

Cevap: Oruç keffaresini nafakasını vermemizin vacip olduğu şahıslara veremeyiz. Ama fakir akrabalara vermenin sakıncası yoktur.

SEYİDE KEFFARE VERMEK

371. Acaba seyit olmayan birisi seyit olan birisine keffare verebilir mi?

Cevap: Evet, sakıncası yoktur. Ama seyide vermemesi daha iyidir.

KEFFARENİN KÜLTÜREL ÇALIŞMALARDA HARCANMASI

372. Acaba oruç keffaresini kültürel çalışmalarda, evlilik masraflarını karşılamada ve benzeri işlerde kullanmak mümkün mü?

Cevap: Hayır, keffarenin bu tip işlerde kullanılması caiz değildir. Keffareyle fakirlere yemek verilmesi gerekir.

KEFFAREDE FAKİRLERE YEMEK VERİLME ŞEKLİ

373. Acaba altmış fakirin doyurulması gereken keffarede bir fakiri altmış kere doyursak olur mu? Yada kendisine yemek alması için parasını fakire versek olur mu?

Cevap: Bir fakire 750 gramdan çok yiyecek verilemez ve bir fakir bir kereden çok doyurulamaz.

374. Kendine taam (buğday, pirinç vb.) satın alması için fakire bir müdd (yaklaşık 750 gr.) taamin parasını vermek kifayet eder mi?

Cevap: Fakirin, kendisinden vekil olarak parayla taam satın alacağına ve sonra onu keffaret olarak kabul edeceğine güvenirse sakıncası yoktur.

EKMEK YERİNE MAKARNA VERMEK

375. Acaba ekmek vermek yerine ekmekle aynı cinsten olan makarna keffare olarak verilebilir mi?

Cevap: Sakıncası yoktur.

376. Fakirlerden bir grubunu doyurmak için vekil olan bir kişi, kendi çalışması ve aşçılığı karşılığında kendisine verilen keffaret malından ücret alabilir mi?

Cevap: İş ve pişirme ücretini alması caizdir; ancak onu keffare yerine sayamaz ve keffare olarak verilen maldanda o ücreti alamaz

YERİNE GETİRİLMEYEN ORUÇ VE NAMAZIN KAZA VE KEFFARESİ

377. Bendeniz ne yazıkki tenbelliğimden dolayı geçmişe ait bazı oruç ve namazların kazasını yerine getiremedim. Şu anda bu oruç ve namazların kazasını nasıl yerine getirebilirim?

Cevap: Mazeretinizden dolayı yediğiniz oruçların kazası vaciptir. Sorudaki durumda bir sonraki ramazana kadar kazaları tutmadığınızdan kazalara ilave olarak her gün için 750 gram yiyecek (arpa, buğday, un ve benzeri) fakire fidye olarak vermeniz gerekir. Bilerek yediğiniz oruçların hem kazasını tutmalı ve hemde her gün için ya altmış gün oruç tutmalı veya altmış fakiri doyurmalısınız. Eğer kendi şehrinizde altmış fakire ulaşamıyorsanız başka şehirde ki fakirlere götürmeniz vaciptir. Eğer başka şehre götürmeniz mümkün değilse şehrinizde altmış fakir buluncaya kadar keffareyi bekletmeniz gerekir. Eğer fakirler istediğiniz sayıdan azsa aynı fakire birkaç kez yemek vererek sayıyı

tamamlayabilirsiniz. İhtiyat uygun olan yemek tekrarlarının farklı günlerde verilmesidir. Hehrhangi bir sebepten dolayı kılınmayan namazların kaza edilmesi gerekir ve bundan dolayı keffare gerekmez.

ÇOCUKLUK ZAMANININ KEFFARESİ

378. Eğer çocukluk zamanında baba evinde yaşarken birisinin boynuna keffare gelirse, bu keffare vermek kimin vazifesidir?

Cevap: Buluğa ermemiş çocuğa keffare vacip değildir. Eğer buluğa erdikten sonra boynuna keffare gelmişse bunu kendisi vermesi gerekir, ama hemen vermesi şart değildir.

379. Bir adam ölürse oruçlarının keffaretini vermek kimin üzerine farzdır? Oğul ve kızlarına keffareti vermek farz mıdır, yoksa onu başka birisi de verebilir mi?

Cevap: Babanın üzerine farz olan muhayyer keffaret olsa, şöyle ki, keffaret olarak oruç tutmakla it'am (fakirleri doyurmak) hususunda muhayyer (serbest) idiyse, bu durumda keffaret, geriye bıraktığı mirastan çıkarılabilirse mirastan alınmalıdır ve eğer çıkarılamazsa ihtiyaten farz olarak büyük oğlu oruç tutmalıdır